

Paleis van de Tilburgers Masterplan herbestemming Paleis-Raadhuis

Eindrapportage, 11 juni 2025

Samenvatting vooraf

Het Paleis – Raadhuis maakt samen met het Stadhuis en de Stadswinkel deel uit van het stadhuiscomplex. Paleis – Raadhuis is een bijzonder rijksmonument waaraan een maatschappelijke, publiek toegankelijke herbestemming zal worden gegeven. Al in 2022 is hiervoor het gebruikskoncept Paleis – Huis van de Stad vastgesteld; een concept waarmee beoogd wordt een brug te slaan tussen burgers en bestuur en op basis waarvan de gemeente samen met de inwoners en maatschappelijke organisaties wil werken aan de kwaliteit van de Tilburgse samenleving. Met een gevarieerde programmering op de thema's Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie wordt het Paleis – Raadhuis de plek waar ideeën worden uitgewisseld, debatten worden gevoerd, presentaties worden gegeven en inspiratiesessies worden georganiseerd. Ook kan het Paleis – Raadhuis worden gebruikt voor een groeiend aantal vergaderingen van raadsfracties en voor participatie- en netwerkbijeenkomsten die de gemeente organiseert voor inwoners en maatschappelijke organisaties. Allemaal activiteiten die de publieke zaak van de Tilburg dienen. Hiermee wordt het Paleis – Raadhuis de plek bij uitstek waar burgers en bestuur elkaar ontmoeten en die het symbolische hart van de Tilburgse samenleving gaat vormen. Op momenten dat de ruimtes in Paleis - Raadhuis niet worden gebruikt voor programmering, raadsfracties en netwerkwerk-/participatiebijeenkomsten kunnen de ruimtes worden ingezet voor reguliere vergaderingen van de gemeentelijke organisatie. Daarnaast is er de optie om de ruimte in het souterrain ook in te zetten als ontmoetingsplek voor inwoners in de wijk Binnenstad.

In dit Masterplan *Paleis van de Tilburgers* hebben we verschillende varianten uitgewerkt:

- Variant A, een basisvariant met een redelijk bescheiden programmering op de 3 thema's Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie.
- Variant B, een middenvariant met meer programmering op elk van de 3 thema's, in samenwerking met maatschappelijke partners en gericht op specifieke doelgroepen, waaronder jongeren en wijkbewoners.
- Variant C, een plusvariant die qua programmering en gebruik gelijk is aan variant B, en waar de plus wordt gevormd door openstelling van het Paleis – Raadhuis in de weekenden als een erfgoedexperience voor een breed publiek.

De varianten verschillen in aantal activiteiten en te bereiken bezoekersaantallen. Daarmee verschillen de varianten ook in ambitie- en kostenniveau. Deze verschillen vatten we in onderstaande overzichten samen.

Schema aantal activiteiten en bezoekers per variant per jaar

	Aantal activiteiten			Aantal bezoekers		
	A	B	C	A	B	C
Programma Democratie & Burgerschap	100	215	215	3.000	6.000	6.000
Programma Gastvrijheid & Representatie	120	120	120	4.500	4.500	4.500
Programma Historie	110	210	210	2.000	4.000	4.000
Gebruik fractievergaderingen	210	210	210	3.000	3.000	3.000
Netwerkbijeenkomsten/vergaderingen/Labs	1.500	1.500	1.500	12.500	12.500	12.500
Erfgoedexperience (weekenden)			110			20.000
Totaal	2.040	2.255	2.365	25.000	30.000	50.000
PM vergaderingen ambtelijk						
Optioneel ontmoetingsfunctie wijkbewoners						

Financieel overzicht

Structurele lasten en budgetten	Huidig budget	Kostenraming		
Categorie	2025	Variant A	Variant B	Variant C
1. Lasten gebouw + meerjarigonderhoud (huurprijs)	€ 790.000	€ 520.000	€ 520.000	€ 600.000
2. Inrichting + audio visuele voorzieningen	€ 40.000	€ 180.000	€ 180.000	€ 180.000
3. Exploitatie Paleis* en facilitaire dienstverlening (personeel)	€ 130.000	€ 1.340.000	€ 1.500.000	€ 1.710.000
4. Programmakosten en communicatie	€ -	€ 220.000	€ 415.000	€ 540.000
Totaal	€ 960.000	€ 2.260.000	€ 2.615.000	€ 3.030.000
Tekort t.o.v. budget		€ 1.300.000	€ 1.655.000	€ 2.070.000

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1. Inleiding.....	5
1.1. Aanleiding.....	5
1.2. Werkwijze.....	6
1.3. Leeswijzer.....	6
2. Profiel.....	7
2.1. Missie en visie.....	7
2.2. Concept.....	9
2.3. Ambitieniveau in 3 varianten.....	10
3. Variant A: <i>Gastvrij</i>.....	12
3.1. Programmering en gebruik.....	12
3.2. Deelnemers- en bezoekersaantallen.....	14
3.3. Catering.....	14
3.4. Beheer en organisatie.....	15
3.5. Financieel perspectief.....	17
4. Variant B: Thema- en Doelgroepprogrammering.....	18
4.1. Programmering en gebruik.....	18
4.2. Activiteiten en bezoekersaantallen.....	21
4.3. Catering.....	21
4.4. Beheer en organisatie.....	22
4.5. Financieel perspectief.....	23
5. Variant C: <i>Openstelling als erfgoedexperience</i>.....	24
5.1. Programmering en gebruik.....	24
5.2. Activiteiten en bezoekersaantallen.....	27
5.3. Catering.....	28
5.4. Beheer en organisatie.....	28
5.5. Financieel perspectief.....	30
6. Huisvesting en Inrichting.....	30
6.1. Transformatiekader.....	30
6.2. Uitgangspunten restauratie, renovatie en verduurzaming.....	31
6.3. Benodigde aanpassingen nieuwe functie.....	32
6.4. Functionele inrichting en inventaris.....	34
6.5. Investeringsopgave.....	35
6.6. Huisvestingslasten.....	36
7. Financiële samenvatting.....	37
7.1. Variant A: <i>Gastvrij</i>	37
7.2. Variant B: <i>Thema- en doelgroepprogrammering</i>	38
.....	38
7.3. Variant C: <i>Openstelling als erfgoedexperience</i>	39
8. Vervolgtraject.....	40
8.1. Ontwerpfase.....	40
8.2. Projectorganisatie.....	40
8.3. Programmering in de opmaat van.....	41
8.4. Benodigd voorbereidingskrediet.....	42

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Paleis - Raadhuis is een bijzonder rijksmonument in het hart van onze stad. Het gebouw vormt een onderdeel van het stadhuiscomplex (Stadhuis, Stadswinkel en Paleis - Raadhuis). Paleis - Raadhuis is een gebouw met een rijke historie die nauw verweven is met de ontwikkeling van de Tilburgse samenleving. Midden 19e eeuw gebouwd als buitenpaleis van Koning Willem II, die veel voor de economische groei van Tilburg in de 19e eeuw heeft betekend. Daarna verbouwd en in gebruik genomen als rijks HBS, de eerste in de provincie Brabant en waar Vincent van Gogh tot de eerste lichting leerlingen behoorde. In 1936 van de vorige eeuw is het gebouw wederom verbouwd, deze keer tot Raadhuis en die functie heeft het gebouw gehad tot 1970. Sinds die tijd wordt het Paleis - Raadhuis door de gemeente gebruikt voor ceremoniële doeleinden, in afwachting van een nieuwe bestemming. Het is niet overdreven te stellen dat het Paleis - Raadhuis het symbool is van de Tilburgse samenleving.

De afgelopen jaren is er veel geëxperimenteerd en gediscussieerd over een nieuwe bestemming van het Paleis - Raadhuis, onder andere met Palace to Be en proefprogrammering. Daarnaast is het Paleis - Raadhuis gewoon in gebruik gebleven voor officiële vieringen en herdenkingen en niet te vergeten als trouwlocatie.

In 2022 is een scenariostudie uitgevoerd naar een herbestemming van het Paleis - Raadhuis, waarbij als voorkeursscenario naar voren kwam: Paleis - Huis van de Stad. Dit scenario gaat uit van een maatschappelijke, publiek toegankelijke herbestemming van het Paleis-Raadhuis, met een gevarieerde programmering op de thema's Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie. In het coalitieakkoord "Meer voor elkaar" is deze lijn kracht bijgezet en in juli 2023 heeft het college het Plan van aanpak "Paleis - Huis van de stad" inclusief de programmalijnen Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie vastgesteld.

Met het voorkeursscenario Paleis - Huis van de Stad wordt ingezet op een duurzame, nieuwe invulling van het gebouw voor alle inwoners van Tilburg, niet alleen van de stad, maar ook van de dorpen die bij de gemeente horen. Om die reden kiezen we in dit Masterplan voor de werktitel *Paleis van de Tilburgers*.

In afwachting van een nieuwe bestemming is de afgelopen decennia slechts beperkt onderhoud aan het gebouw en de inrichting uitgevoerd. Daarom heeft het college besloten om als eerste uitwerking van het voorkeursscenario prioriteit te geven aan het in beeld brengen van de restauratie- en renovatieopgave van gebouw en interieur en van mogelijke functionele aanpassingen die het gebouw beter geschikt maken voor de beoogde nieuwe functie. Deze studie is uitgevoerd in de periode 2023 - 2024. Daarbij zijn twee varianten uitgewerkt: een variant 'Gebouw toekomstbestendig en toegankelijk' en een variant 'Extra ruimte voor dakopbouw'. Op 13 september 2024 heeft het college gekozen voor de variant 'Gebouw toekomstbestendig en toegankelijk', dus zonder extra verdieping.

Vanaf oktober 2024 hebben we de uitwerking van het plan *Paleis van de Tilburgers* verder opgepakt, nu ook met betrekking tot de programmering en het gebruik en daarmee samenhangend beheer en organisatie. Waar ten aanzien van gebouw en inrichting met het collegebesluit van 13 september jl. al een voorkeursvariant is aangewezen, zijn er voor wat betreft programmering en gebruik en daarmee samenhangend beheer en organisatie nog verschillende varianten denkbaar. In dit Masterplan hebben we 3 varianten uitgewerkt. Deze varianten zijn allemaal gebaseerd op de uitgangspunten van het voorkeursscenario Paleis - Huis van de Stad en passen goed binnen de voorkeursvariant 'Gebouw toekomstbestendig en toegankelijk', maar verschillen in ambitieniveau. Er valt dus nog wat te kiezen!

Alle inzichten ten aanzien van gebouw en inrichting, programmering en gebruik, beheer en organisatie en de financiële uitwerking daarvan, zowel qua investering als exploitatie in elk van de 3 varianten, hebben we

samengebracht in dit *Masterplan Paleis van de Tilburgers*. Wij denken dat met dit Masterplan het gemeentebestuur (college en raad) goed in staat is een voorkeursvariant aan te wijzen en een weloverwogen go- / no go-besluit te nemen.

1.2. Werkwijze

Dit Masterplan is gemaakt door een gemeentelijke projectorganisatie met daarin vertegenwoordigers van verschillende betrokken afdelingen en met burgemeester Theo Weterings en wethouder Yusuf Çelik als bestuurlijke opdrachtgevers.

Op specifieke onderdelen van de planontwikkeling zijn externe adviseurs ingeschakeld waaronder: Architectenbureau Braaksma & Roos, Ontwerpbureau Kinkorn, Nelissen installatie-advies, Bouwkostenbureau Franken en Vijverborgh horeca-advies.

Met name voor wat betreft de planontwikkeling op programmering en gebruik hebben we met verschillende potentiële samenwerkingspartners contact gezocht, waaronder Bibliotheek Midden-Brabant, Jongerenplatform Ennu, Hogeschool Fontys, Omroep Tilburg, Tilburg University, Stadsmuseum Tilburg, ProDemos, Schouwburg Concertzaal Tilburg, Raadswerkgroep Levendige Democratie, CAST, Citymarketing en Het PON Telos.

Op 26 februari jl. hebben we in het Paleis - Raadhuis een Werkconferentie *Paleis van de Tilburgers* georganiseerd, waarin we met zo'n 50 vertegenwoordigers van mogelijke samenwerkingspartners en vertegenwoordigers van betrokken gemeentelijke afdelingen mogelijke thema- en doelgroepprogramma's van *Paleis van de Tilburgers* nader hebben verkend.

De opgedane inzichten vanuit de werkconferentie, vanuit de bilaterale gesprekken en vanuit de input van externe adviseurs hebben we goed kunnen benutten als onderleggers voor dit Masterplan.

1.3. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 (Profiel) geven we aan welke missie en visie ten grondslag liggen aan het plan *Paleis van de Tilburgers*, vanuit welk concept de programmering en het gebruik wordt ontwikkeld en welke doelgroepen we onderscheiden. Hoofdstuk 2 ronden we af met een introductie van de 3 varianten die we onderscheiden, waardoor een keuzemogelijkheid ontstaat voor verschillende ambitieniveaus.

In de hoofdstukken 3, 4 en 5 werken we de 3 verschillende varianten uit op programmering en gebruik, marketing-communicatie en publieksbereik, restauratieve behoefte en beheer en organisatie en geven we een raming van de structurele lasten per variant.

Een verdere uitwerking van de voorkeursvariant 'Gebouw toekomstbestendig en toegankelijk' presenteren we in hoofdstuk 6. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de opgave van restauratie, renovatie en verduurzaming en op de balans die gezocht moet worden tussen noodzakelijke en/of wenselijke aanpassingen en de monumentale kernkwaliteiten van gebouw en inrichting. Ook bevat dit hoofdstuk een uitgewerkte investeringsraming. In hoofdstuk 7 geven we per variant aan hoe de exploitatie is gedacht en wat onderaan de streep aan gemeentelijke bijdrage nodig is om *Paleis van de Tilburgers* van de grond te krijgen. Afrondend geven we in hoofdstuk 8 aan wat de vervolgstappen zijn, vanzelfsprekend uitgaande van een positief besluit.

2. Profiel

2.1. Missie en visie

Hart van de publieke zaak

Paleis van de Tilburgers wordt een plek voor alle (Til)burgers. Een plek waar bewoners en bestuur elkaar kunnen ontmoeten, waar gedebatteerd wordt over de ontwikkeling van de stad, waar de officiële vieringen en herdenkingen plaatsvinden. Een plek ook waar de geschiedenis van het Paleis - Raadhuis en de ontwikkeling van Tilburg door de eeuwen heen beleefd kan worden en inspiratie kan bieden voor het nadenken over de toekomst van de stad. Kortom, een plek waar verleden, heden en toekomst van de Tilburgse samenleving bij elkaar komen als levendig onderdeel van het nieuwe Stadsforum.

In *Paleis van de Tilburgers* willen we vorm en inhoud geven aan een gevarieerd programma van activiteiten van en voor onze inwoners. Daarnaast willen we het gebouw benutten als extra plek voor vergaderingen van de raadsfracties. Verder willen we *Paleis van de Tilburgers* benutten als extra vergaderlocatie voor de gemeentelijke organisatie (ambtelijk en bestuurlijk) en dan met name voor vergaderingen en netwerkbijeenkomsten waar ook inwoners en/of maatschappelijke organisaties aan deelnemen. Deze verschillende, met elkaar samenhangende gebruiksvormen versterken het karakter van het Paleis - Raadhuis als hart van de publieke zaak in Tilburg.

Democratisch burgerschap, actief burgerschap

Met de programmering van publieksactiviteiten in *Paleis van de Tilburgers* willen we burgers en bestuur dichter bij elkaar brengen. De programmering moet ertoe bijdragen dat inwoners zich meer betrokken voelen bij de lokale politiek en de publieke zaak in Tilburg. De programmering zal daarom moeten bestaan uit activiteiten waarmee inwoners meer zicht krijgen op en interesse voor de werking van de lokale politiek. Dan hebben we het over het ontwikkelen en opnieuw uitvinden van democratisch burgerschap.

Tegelijkertijd zal de programmering van *Paleis van de Tilburgers* moeten voorzien in vormen waarbij de gemeente ook zelf een beweging maakt naar de inwoners toe en hen betreft bij beleidsvorming en besluitvorming. Voor wat betreft meer betrokkenheid bij besluitvorming is het denkbaar dat *Paleis van de Tilburgers* een debatfunctie krijgt die steeds de actualiteit van de raadsvergaderingen volgt en belangrijke agendapunten aan de orde stelt in debatten, voorafgaand aan de officiële besluitvorming. Dat vraagt van de politiek ook een beweging; in ieder geval dat uitkomsten van debatten serieus genomen worden.

Voor wat betreft meer betrokkenheid van inwoners bij beleidsvorming kan *Paleis van de Tilburgers* de plek bij uitstek worden waar inwoners actief betrokken worden bij beleidstafels over de grote vraagstukken waar de Tilburgse samenleving voor staat. Dan hebben we het over actief burgerschap. Overwogen kan worden nog een stap verder te gaan door in de programmering van *Paleis van de Tilburgers* ook activiteiten te ontwikkelen waarmee burgers onderwerpen voor de politieke agenda kunnen agenderen.

Voortzetting programma Levendige Democratie

Wanneer de programmering van publieksactiviteiten in belangrijke mate in het teken wordt gesteld van het stimuleren van democratisch burgerschap en actief burgerschap, dan heeft dat effect op hoe de beleidsvorming en besluitvorming bij onze gemeente nu georganiseerd wordt. Voorkomen moet worden dat er als het ware parallelle werkelijkheden ontstaan die hetzelfde beogen (kwaliteit van de Tilburgse samenleving bevorderen), maar los van elkaar opereren.

Programmering en publieksactiviteiten in *Paleis van de Tilburgers* vragen om een zorgvuldige benadering waarbij de bestaande praktijk van beleids- en besluitvorming en het bevorderen van democratisch en actief burgerschap in een vruchtbare samenhang worden gebracht. Dit is in lijn met de ambities van het bestaande programma Levendige Democratie. Dit programma is evenwel tijdelijk van aard. Met *Paleis van de Tilburgers*

kan het programma Levendige Democratie een permanent karakter krijgen. Ook biedt *Paleis van de Tilburgers* een prima context om het programma Levendige Democratie van nieuwe impulsen te voorzien.

Kwaliteiten gebouw benutten

Het Paleis - Raadhuis is een bijzonder monument, waarbij gebouw, interieur en exterieur een "Gesamtkunstwerk" vormen. Dit monumentale karakter willen we behouden en zelfs versterken. Dat betekent dat de verschillende gebruiksvormen die we beogen met *Paleis van de Tilburgers* zich moeten voegen naar de kwaliteiten van het monument. Dat is goed mogelijk gezien de functies die het Paleis - Raadhuis in het verleden heeft gehad en waarvan de structuur en de inrichting nog steeds getuigen, namelijk die van paleis, hogeschool en raadhuis, met verschillende historisch ingerichte bestuurs- en vergaderruimten en ruimtes voor feesten en representatieve bijeenkomsten.

Voor wat betreft het gebruik van het Paleis - Raadhuis voor publieksactiviteiten past het inhoudelijk goed om activiteiten te programmeren rond thema's als democratisch burgerschap en actief burgerschap. Ook het gebruik van het Paleis - Raadhuis zoals we dat al vanaf de vorige eeuw kennen, namelijk als plek voor officiële vieringen, herdenkingen, bestuurlijke ontvangsten en trouwerijen past goed bij het gebouw en zien we als een belangrijk onderdeel van de programmering. Verder zien we mogelijkheden om publieksactiviteiten te organiseren over de geschiedenis van het gebouw en daarmee over de ontwikkeling van de Tilburgse samenleving in de laatste twee eeuwen.

Ook het gebruik van het Paleis - Raadhuis als extra ruimte voor fractievergaderingen en voor netwerkbijeenkomsten met inwoners en organisaties over vraagstukken die de Tilburgse publieke zaak betreffen, passen goed bij de aard en (voormalige) functies van het gebouw.

Onderdeel van het stadhuiscomplex

Het gebruik van het Paleis - Raadhuis als extra ruimte voor fractievergaderingen en netwerkbijeenkomsten ligt zeer in het verlengde van het gebruik van het Stadhuis en de Stadswinkel. Dat betekent dat het Paleis - Raadhuis als voorziening onderdeel is van het stadhuiscomplex en qua dienstverleningsconcept, beveiliging, ICT en AV-middelen vanuit hetzelfde regime moet worden aangestuurd als het Stadhuis en de Stadswinkel.

Voor wat betreft de programmering van publieksactiviteiten krijgt het Paleis - Raadhuis wel een ander karakter dan het Stadhuis en de Stadswinkel. Het Paleis - Raadhuis zal zich als onderdeel van het stadhuiscomplex profileren als dé plek waar burgers en bestuur samenkomen en zich sterk maken voor de Tilburgse publieke zaak.

Zelf doen of uitbesteden?

Het Paleis - Raadhuis als onderdeel van het stadhuiscomplex maakt dat het gebouwbeheer, het dienstverleningsconcept en alles wat met facilitaire ondersteuning te maken heeft, integraal deel uitmaakt van de gemeentelijke dienst.

Voor wat betreft het gebruik van het Paleis - Raadhuis voor programmering van publieksactiviteiten, kan wel worden gezien of dit kan worden uitbesteed. Programmering van publieksactiviteiten op thema's als democratisch burgerschap en programmering over de historie van gebouw en samenleving kunnen heel goed worden uitbesteed aan maatschappelijke partners. De programmering en de organisatie van de officiële vieringen en herdenkingen, de bestuurlijke ontvangsten en het gebruik van het Paleis - Raadhuis voor trouwerijen ligt niet voor de hand om uit te besteden. De organisatie van deze activiteiten is nu belegd bij respectievelijk de afdeling Bestuurszaken en de afdeling Dienstverlening. Het is wenselijk dat ook in de toekomst zo te houden.

Doelstellingen

Samenvattend geven we aan *Paleis van de Tilburgers* de volgende doelstellingen mee:

- Burgers en gemeentebestuur dicht bij elkaar brengen;
- Kennis bevorderen over waar we als samenleving vandaan komen en oriënteren op de verdere ontwikkeling van onze stad;
- Inwoners actief betrekken bij grote vraagstukken die in de Tilburgse samenleving spelen;
- Bijdragen aan een gelijkwaardige en inclusieve samenleving waarin ruimte is voor verschillende opvattingen en groepen en waarin alle Tilburgers zich betrokken voelen;
- Het vergroten van kennis over democratische principes en het ontwikkelen van democratische vaardigheden (burgerschapsvorming);
- Inwoners betrekken bij het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening door de gemeente.

2.2. Concept

Gebruiksvormen

Paleis van de Tilburgers gaat uit van verschillende, met elkaar samenhangende gebruiksvormen waarmee het Paleis - Raadhuis een plek wordt voor alle (Til)burgers en waar bewoners en bestuur elkaar kunnen ontmoeten en ideeën kunnen uitwisselen over de Tilburgse publieke zaak. Daartoe wordt het gebouw niet alleen toekomstbestendig gemaakt, maar ook zoveel mogelijk publiekstoegankelijk, zowel fysiek als functioneel.

Paleis van de Tilburgers biedt de volgende gebruiksvormen:

- Programmering publieksactiviteiten;
- Vergaderingen Raadsfracties;
- Netwerkbijeenkomsten en vergaderingen gemeentelijke organisatie (ambtelijk en bestuurlijk).
- Vergaderfunctie ambtelijke organisatie
- Optioneel: ontmoetingsfunctie oudere inwoners van de wijk Binnenstad.

Onderstaand lichten we deze gebruiksvormen nader toe.

Programmering publieksactiviteiten

Paleis van de Tilburgers gaat uit van een programmering langs de volgende inhoudelijke programmalijnen:

- *Democratie & Burgerschap*. In deze programmalijn gaat het onder andere om activiteiten op het gebied van burgerschap (Week van de Democratie, 18-jarigen dag, verwelkomen nieuwkomers, Naturalisatieceremonie, etc.), onafhankelijke journalistiek (waakhond van de democratie), kleinschalige debatten over maatschappelijke actuele thema's en brainstormsessies over de toekomst van onze stad;
- *Gastvrijheid & Representatie*. In deze programmalijn worden in het *Paleis van de Tilburgers* vieringen en herdenkingen georganiseerd, zoals Carnaval (sleuteloverdracht), 4 en 5 mei-manifestaties, de Intocht van Sinterklaas en ook officiële ontvangsten van bijvoorbeeld bewindslieden en collega-bestuurders. Ook wordt in deze lijn het Paleis als bijzondere trouwlocatie benut;
- *Historie*. In deze programmalijn vertelt het gebouw zijn eigen geschiedenis: als buitenresidentie voor Koning Willem II, als 1^e HBS van Brabant waar Vincent van Gogh zijn eerste tekenlessen heeft gehad en als Paleis - Raadhuis waar het gemeentebestuur van 1936 tot 1970 was gehuisvest. Waar mogelijk worden verbindingen gelegd met de actualiteit.

Vergaderingen raadsfracties

Naast de programmering van publieksactiviteiten wordt het *Paleis van de Tilburgers* ook gebruikt voor fractievergaderingen en bijeenkomsten van steunfracties. Op dit moment is er een groot tekort aan vergaderruimte

voor (steun)fracties. Als de trend van meer fracties in de gemeenteraad doorzet, zal deze behoefte naar de toekomst toe verder toenemen. Fractievergaderingen vinden plaats op dinsdagavond. Verwacht mag worden dat op dinsdagavonden alle ruimten van het Paleis gebruikt zullen worden voor (steun-)fractievergaderingen.

Netwerkbijeenkomsten en participatiebijeenkomsten

Vanuit de gemeentelijke organisatie is er behoefte aan meer representatieve ruimten om netwerk- en participatiebijeenkomsten te accommoderen. Waar in het Stadhuis en in de Stadswinkel uiteenlopende vergaderruimtes zijn, kunnen in het Paleis de meer bijzondere (en grote) werkbijeenkomsten plaatsvinden, waarbij ook externen – vaak inwoners en/of vertegenwoordigers van Tilburgse maatschappelijke organisaties – aanwezig zijn. Het gebruik van het Paleis voor deze netwerk- en participatiebijeenkomsten is volgend op de programmering en de raadsactiviteiten. Anders geformuleerd: programmering en raadsactiviteiten zijn leidend.

Vergaderfunctie ambtelijke organisatie

Op dit moment wordt het Paleis – Raadhuis vooral gebruikt als vergaderlocatie voor de ambtelijke organisatie. In 2024 vonden in het Paleis – Raadhuis zo'n 2.700 vergaderingen plaats. Het Paleis – Raadhuis vormt daarmee een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke capaciteit aan vergaderruimte, die is verspreid over de locaties Stadhuis, Stadswinkel en Paleis – Raadhuis. Met de nieuwe bestemming als *Paleis van de Tilburgers* zal het Paleis – Raadhuis als vergaderlocatie voor de ambtelijke organisatie beperkt worden.

De programmeringsactiviteiten en de fractievergaderingen van de raad zijn leidend, daarna volgen de netwerk- en participatiebijeenkomsten. Vervolgens kunnen op de aldan nog vrije ruimten ook ambtelijke vergaderingen plaatsvinden. Dat zullen er naar verwachting minder zijn dan in de huidige situatie, omdat er voor de vergaderfunctie in de nieuwe situatie minder beschikbaarheid zal zijn. Voor ambtelijke vergaderingen met meer dan 20 deelnemers zal een oplossing gevonden moeten worden buiten het stadhuiscomplex. Hierbij gaat het om zo'n 740 vergaderingen per jaar. Daarnaast zal voor vergaderingen met minder dan 20 deelnemers voor circa 50% uitgeweken moeten worden naar locaties elders. Hierbij gaat het om ca. 980 vergaderingen per jaar. Het uitwijken naar vergaderlocaties buiten het stadhuiscomplex brengt extra kosten met zich mee. Hiermee hebben we in de exploitatie-opzet van *Paleis van de Tilburgers* rekening gehouden.

Optie: ontmoetingsfunctie inwoners wijk Binnenstad

Voor de wijk Binnenstad is behoefte aan een ontmoetingsruimte voor met name de oudere inwoners van de wijk Binnenstad. Het gaat om niet om een ruimte die dag dagelijks beschikbaar moet zijn, maar om dag of dagdeel per week. Op dit moment zijn verschillende opties in beeld voor de ontmoetingsfunctie van wijkbewoners, waaronder een ruimte bij de horeca van de Schouwburg. Ook kan deze ontmoetingsfunctie desgewenst worden ingepast in de herbestemming van Paleis – Raadhuis, in de grote ruimte van het souterrain. Daar zal dan in de programmering en het plannen van netwerk- en participatiebijeenkomsten rekening mee moeten worden gehouden. Wanneer de Schouwburg-optie komt vervallen kan gezien worden of de ontmoetingsfunctie dan in Paleis – Raadhuis kan worden ondergebracht.

2.3. Ambitieniveau in 3 varianten

In dit Masterplan werken we drie varianten voor *Paleis van de Tilburgers* uit. Deze varianten zijn gebaseerd op hetzelfde concept, maar verschillen in ambitie en daarmee ook in kostenniveau. Het gaat om onderstaande varianten.

Variant A (basis): Gastvrij

- Programmering op de thema's Democratie & Burgerschap (voortzetting programma Levendige Democratie en aanbod ProDemos), Gastvrijheid & Representatie (voortzetting vieringen/herdenkingen, bestuurlijke ontvangsten, trouwerijen vanuit respectievelijk afdeling Bestuurszaken en afdeling Dienstverlening) en Historie. Op het thema Historie gaat het om een basisprogramma met rondleidingen door het gebouw en lezingen.
- Fractievergaderingen.
- Netwerkbijeenkomsten en vergaderingen met inwoners en/of maatschappelijke partners.

- Organisatie geheel in eigen beheer van de gemeente.
- Activiteiten kunnen plaatsvinden door-de-week (overdag en avond) + 15 weekenddagen in het jaar.
- In totaal circa 2000 activiteiten, met 25.000 bezoekers per jaar.
- PM: optie ontmoetingsfunctie oudere wijkbewoners (vaste dag of dagdeel in de week).

Variant B (midden): Doelgroepprogrammering

- Programmering op de thema's Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie zoals in Variant A, maar dan meer uitgebreid en gericht op specifieke doelgroepen, waaronder jongeren, wijkbewoners, vrijwilligers en studenten.
- Fractievergaderingen, netwerkbijeenkomsten en vergaderfunctie zoals in variant A.
- Organisatie fractievergaderingen, netwerkbijeenkomsten en vergaderfunctie, inclusief dienstverleningsconcept en gebouwbeheer bij gemeente; organisatie van doelgroepprogramma's uitbesteden aan partners, zoals Bibliotheek Midden-Brabant, Tilburg University, Fontys, Omroep Tilburg, ProDemos en Stadsmuseum Tilburg.
- Activiteiten kunnen plaatsvinden door-de-week (overdag en avond) + 26 weekenddagen in het jaar.
- In totaal circa 2300 activiteiten, met 30.000 bezoekers per jaar.
- PM: optie ontmoetingsfunctie oudere wijkbewoners (vaste dag of dagdeel in de week).

Variant C (plus): Algemene openstelling als erfgoedexperience

- Weekendopenstelling van het Paleis - Raadhuis als Erfgoedexperience. De Erfgoedexperience bestaat uit de beleving van het rijksmonumentale gebouw en het rijksmonumentale interieur, voorzien van een multimediale publiekslaag aan de hand waarvan bezoekers worden meegevoerd van verleden naar heden en toekomst.
- Programmering op de 3 thema's, gebruik voor fractievergaderingen, netwerkbijeenkomsten en vergaderfunctie zoals in variant B.
- Openstelling Erfgoedexperience uitbesteden, bijvoorkeur Stadsmuseum Tilburg. Organisatie van de programmering op de 3 thema's, de fractievergaderingen, netwerkbijeenkomsten en vergaderfunctie zoals in variant B.
- Activiteiten kunnen plaatsvinden door-de-week (overdag en avond) en alle weekenden (algemeen publiek). Daarnaast in de weekenden algemene openstelling als erfgoedexperience.
- PM: optie ontmoetingsfunctie oudere wijkbewoners (vaste dag of dagdeel in de week).

3. Variant A: *Gastvrij*

3.1. Programmering en gebruik

Gebruik en openstelling

Variant A gaat uit van de volgende gebruiksvormen:

- Programmering publieksactiviteiten langs de 3 programmalijnen
- Raadsactiviteiten: fractieoverleggen, steunfractiebijeenkomsten
- Netwerk- en participatievergaderingen vanuit de gemeentelijke organisatie

In Variant A is het Paleis-Raadhuis niet open voor een algemeen publiek. In deze variant wordt het Paleis – Raadhuis alleen bezocht door:

- Mensen die geïnteresseerd zijn in of genodigd zijn voor een programma-activiteit.
- Mensen die uitgenodigd zijn voor een netwerkbijeenkomst of vergadering (externe genodigden en medewerkers gemeente).
- Raadsleden voor (steun-)fractievergaderingen.
- Collegeleden en genodigden voor bestuurlijke bijeenkomsten.

In Variant A is het Paleis – Raadhuis geopend voor activiteiten:

- Door-de-week: overdag + avonden (conform openingstijden Stadhuis)
- Weekenden: maximaal 10 à 15 weekenddagen

Programmering publieksactiviteiten

Variant A voorziet in een compact programma publieksactiviteiten langs de programmalijnen Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie.

Bij de programmalijn Democratie & Burgerschap gaan we uit van in totaal ca. 140 programma-activiteiten per jaar, bestaande uit:

- Burgerschapsbijeenkomsten veelal in samenhang met het Stadhuis zoals de Lintjesregen, Naturalisatieceremonie (verwelkomen nieuwkomers), Week van de Democratie, Ontvangst 18-jarigen en de maandelijkse kinderraad. Het gaat hierbij om groepen van 10-25 personen; gemiddeld 2 per maand; circa 25 per jaar.
- UX-lab: 'user experience lab' waar inwoners in gesprek gaan met de gemeente over de dienstverlening van de gemeente Tilburg en waar bestaande en nieuwe producten samen met inwoners worden bedacht en verbeterd. Het gaat hierbij om groepen van 10-15 personen; gemiddeld 4-8 per maand; 30-50 per jaar.
- ProDemos / griffie: schoolontvangsten. Het gaat hierbij om groepen van circa 20 personen; gemiddeld 1 per week; ca. 50 per jaar.
- Debatten en lezingen over (lokale) democratie en inhoudelijke onderwerpen die de stad raken, bijvoorbeeld rondom de toekomst van Tilburg. Het gaat hierbij om groepen van circa 50 personen; gemiddeld 2 per maand; 20 per jaar.

Bij de programmalijn Gastvrijheid & Representatie bestaat de programmering uit in totaal circa 120 programma-activiteiten per jaar, bestaande uit:

- Formele bestuurlijke bijeenkomsten: o.a. college-ontmoetingen, Hart van Brabantdagen, Open Haard ontmoeting. Het gaat hierbij om groepen van 25-50 personen; ca. 15 per jaar.
- Informele bestuurlijke bijeenkomsten: o.a. presentaties met bestuurlijke betrokkenheid, recepties, soms met diner of lunch. Het gaat hierbij om groepen van 10-50 personen; circa 10 per jaar.
- Publieksactiviteiten zoals boekpresentaties en prijsuitreikingen. Het gaat hierbij om groepen van 25-50 personen; gemiddeld 1 per week; totaal 30 per jaar.
- Terugkerende evenementen zoals: sleuteloverdracht Prins Carnaval, Verjaardag van de stad, Ontvangst Sinterklaas, Nationaal Schoolontbijt, Open Monumentendag. Het gaat hierbij om groepen van 25-75 personen, circa 15 per jaar.
- Ceremoniële huwelijken. Het gaat hierbij om groepen van 25-50 personen; gemiddeld 1 per week; 50 per jaar.

Bij de programmalijn Historie gaat het om circa 110 programma-activiteiten per jaar, bestaande uit:

- Rondleidingen op afspraak. Het gaat hierbij om groepen van 10-25 personen, ook klassen, gemiddeld 2 per week, 100 per jaar.
- Lezingen, boekpresentaties, documentaires. Het gaat hierbij om groepen van circa 50 personen; gemiddeld 1 per maand, 10 per jaar.

De programmering haakt in op de geschiedenis van het gebouw en verbindt waar mogelijk het verleden aan het heden en de toekomst:

- Koning Willem II: Koningschap van vroeger en nu; Monarchie en Democratie; Slavernij en vrijheid en de rol van de koningen daarin; Industrialisatie en de doorwerking naar democratie.
- HBS: Het ontstaan van de Rijks-HBS en het recht op onderwijs; Invoering van de leerplicht; Onderwijs en burgerschap.
- Vincent van Gogh; Vrijheid van onderwijs, vrijheid van expressie; Kunstenaarschap en vrijheid; Sociale kwesties in tijd van Van Gogh; Vakbonden en verenigingen, oefeningen in democratie; Emancipatie van bevolkingsgroepen; De verbeelding van Tilburg in de toekomst (verbinding met Van Gogh Homeland).
- Bestuur van de stad: 'Portret' van burgemeesters, wethouders, gemeenteraad vanaf 1809; (Til)burgers aan het woord: de ontwikkeling van inspraak en protesten in Tilburg; de rol van lokale media in Tilburg; Wijk- en Dorpsraden anno nu; Tilburg en stadsrechten; Verkiezingsdebatten.

Raadsactiviteiten

De raadsactiviteiten vinden plaats op dinsdagavonden. Uitgaande van 6 te gebruiken ruimten in Paleis - Raadhuis en circa 35 dinsdagavonden per jaar. Het gaat om circa 210 bijeenkomsten van 10-25 personen.

Netwerk- en participatiebijeenkomsten

Het gebruik van het Paleis - Raadhuis voor netwerk- en participatiebijeenkomsten is mogelijk in alle zalen waar geen programma-activiteit plaatsvindt; de programmering met publieksactiviteiten is leidend; netwerk- en participatiebijeenkomsten zijn volgend.

Het is nog lastig in te schatten om hoeveel vergaderingen/bijeenkomsten het jaarlijks gaat. Uitgaande van 6 bruikbare ruimten in het Paleis en gemiddeld 1 vergadering per ruimte per (werk)dag, gaat het om circa 30 vergaderingen per week, dus zo'n 1.500 bijeenkomsten per jaar. Groepen kunnen variëren van 5 tot 50 personen.

Voorzover er nog vrije ruimten zijn kunnen deze worden ingezet voor de ambtelijke vergaderbehoefte. Daarnaast is in de variant optioneel de ontmoetingsfunctie voor oudere wijkbewoners (vaste dag of dagdeel in de week).

3.2. Deelnemers- en bezoekersaantallen

In totaal voorziet Variant A in een programmering van zo'n 300 - 350 publieksactiviteiten per jaar, waarmee indicatief 8.000 - 10.000 bezoekers/deelnemers worden getrokken. Qua druktebeeld betekent dit gemiddeld 6 - 7 activiteiten per week, met 160 - 200 bezoekers.

Voor het gebruik van het Paleis - Raadhuis voor raadsactiviteiten gaat het om ca. 210 bijeenkomsten van gemiddeld 10 personen; in totaal dus zo'n 2.000 bezoekers.

Voor het gebruik van het Paleis voor netwerk- en participatiebijeenkomsten georganiseerd vanuit de gemeente gaat het om zo'n 1.500 bijeenkomsten per jaar van gemiddeld 10 personen per vergadering/bijeenkomst. In totaal dus zo'n 15.000 bezoekers per jaar.

Alles bij elkaar verwachten we in Variant A Gastvrij in totaal zo'n 25.000 bezoekers, exclusief het aantal deelnemers van de ambtelijke vergaderfunctie en eventuele bezoeken van wijkbewoners in het kader van de ontmoetingsfunctie voor de oudere inwoners van de wijk Binnenstad.

Aantal activiteiten en deelnemers/bezoekers in schema:

	Aantal activiteiten	Aantal bezoekers
Programma Democratie & Burgerschap	100	3.000
Programma Gastvrijheid & Representatie	120	4.500
Programma Historie	110	2.000
Gebruik fractievergaderingen	210	3.000
Netwerkbijeenkomsten/vergaderingen/Labs	1.500	12.500
Totaal	2.040	25.000
PM vergaderfunctie ambtelijke organisatie		
PM Optioneel ontmoetingsfunctie oudere wijkbewoners		

3.3. Catering

Uitgangspunt is dat het Paleis van de Tilburgers geen autonome horecafunctie krijgt, maar uitsluitend ondersteunende restauratieve voorzieningen. In Variant A betekent dit:

- Catering koffie/thee/fris voor groepen.
- Lunch/diner voor bestuurlijke ontvangsten.
- Borrel, hapjes voor events.
- Koffie-/thee counter voor intern gebruik (vergaderingen, participatiebijeenkomsten).

De kwaliteit en de benodigde faciliteiten waaraan de catering in Paleis - Raadhuis moet voldoen is vergelijkbaar aan de kwaliteit en de faciliteiten zoals die nu in "Fier in Top" in het Stadhuis worden geboden. Dat betekent dus een satelliet-keuken in Paleis - Raadhuis. De meest voor de hand liggende plek daarvoor is in het souterrain.

Behalve de satellietkeuken in het souterrain is op elke verdieping van Paleis - Raadhuis een uitgiftepunt/pantry nodig:

- Op de eerste verdieping kan de Nassauzaal als een prachtig vast uitgiftepunt dienen. De Nassauzaal wordt daarmee de foyer van bijeenkomsten, events, ontvangsten enz. De Nassauzaal ligt centraal in het gebouw en is vanuit elke verdieping makkelijk bereikbaar. Daarnaast ligt de Nassauzaal het meest centraal ten aanzien van de andere ruimtes en kan de hal voor de Nassauzaal gebruikt worden als ontvangst- en ontmoetingsruimte.

- Voor een dagelijkse kop koffie/thee moet op elke verdieping een pantry aanwezig zijn. Het ligt voor de hand de bestaande pantry op de eerste verdieping te behouden en te moderniseren. Hiernaast kan in een kleine nevenruimte op de bel-etage en in het souterrain een ondersteunende pantry worden gerealiseerd.

Wanneer er een keuken in het souterrain wordt geplaatst kan ter plaatse van de bestaande oude voedsellift een vernieuwde, moderne voedsellift worden geplaatst die in directe verbinding staat met de pantry's op de verdiepingen.

3.4. Beheer en organisatie

Programmateam *Paleis van de Tilburgers*

In Variant A is de programmering en de organisatie daarvan geheel in handen van de gemeente. Voor elk van de programmalijnen wordt een (parttime) programmamaker/producent aangetrokken. Voor de programmalijn Gastvrijheid & Representatie is die er al. Voor de programmalijn Democratie & Burgerschap en voor de programmalijn Historie zal een (parttime) programmamaker/producent moeten worden aangetrokken. Voor wat betreft de programmamaker Democratie & Burgerschap kan worden gesteld dat dit de opvolger is van de projectleider Levendige Democratie bij de griffie; het programma Levendige Democratie loopt in 2026 af.

Daarmee ziet de programmaorganisatie in Variant A er als volgt uit:

- Programmamaker/producent Democratie & Burgerschap: 0,5 fte (griffie)
- Programmamaker/producent Gastvrijheid & Representatie: bestaand (Bestuurszaken)
- Programmamaker/producent Historie: 0,25 fte nader te bepalen.

De drie programmamakers/producenten vormen samen het programmateam *Paleis van de Tilburgers*. Eén van de programmamakers krijgt de eindverantwoordelijkheid (Coördinator *Paleis van de Tilburgers*). Het programmateam *Paleis van de Tilburgers* komt onder de verantwoordelijkheid van de afdeling Bestuurszaken of de griffie te vallen.

Het programmateam wordt ondersteund door:

- Communicatiemedewerker: 0,25 fte
- Ondersteuner: 1 fte

Op projectbasis kan worden samengewerkt met partijen in de stad:

- Thema Democratie & Burgerschap: Bibliotheek/LocHal, Tilburg Debatstad, CAST, Omroep Tilburg, Studium Generale TiU, Fontys School voor Journalistiek, Metro, Studio Noord, ...
- Thema Gastvrijheid & Representatie: PM
- Thema Historie: Stadsmuseum Tilburg, Historische Vereniging Tilburg, CAST, Heemkundevereniging Tilburg, ...

Personele inzet dienstverleningsconcept

Het Paleis – Raadhuis wordt qua dienstverleningsconcept en facilitaire ondersteuning op eenzelfde niveau gebracht als het Stadshuis en de Stadswinkel; het Paleis – Raadhuis maakt immers integraal deel uit van het Stadshuiscomplex, met eenzelfde voorzieningenniveau.

In het bijgevoegde Beheer- en organisatieplan is inzichtelijk gemaakt wat nodig is aan personele inzet om het dienstverleningsconcept uit te rollen in het Paleis – Raadhuis en de benodigde facilitaire ondersteuning te bieden. Onderstaand vatten we de benodigde personele inzet voor het dienstverleningsconcept samen.

- Medewerker Ontvangst. Het Paleis - Raadhuis krijgt één ingang die door gasten gebruikt kan worden om van buitenaf (Willemsplein) rechtstreeks het gebouw in te komen. Vanuit het

dienstverleningsconcept dat de gemeente hierin hanteert moet er bij deze ingang een balie gesitueerd zijn zodat de medewerkers Ontvangst de gasten op een gastvrije manier kunnen ontvangen. De reguliere bezetting van deze balie zal gelijkwaardig moeten zijn aan de bezetting die nodig is bij het Stadhuis en Stadswinkel. Dit betekent dat overdag (van 7.30 - 17.00 uur) doordeweeks op momenten dat er programmeringsactiviteiten zijn, 2 medewerkers Ontvangst de bezoekers zullen opvangen (gerekend is met gemiddeld 50% van de doordeweekse openingstijd een dubbele bezetting). Deze bezetting is gebaseerd op het aantal te verwachten gasten die in piekmomenten (vooraftgaand aan evenementen) ontvangen moeten worden in combinatie met het feit dat medewerkers gedurende hun werktijd recht hebben op pauzes. In de avonduren kan afgeschaald worden naar 1 medewerker ontvangst. In de weekenden zijn er alleen medewerkers Ontvangst in geval er een activiteit is.

- **Huismeester.** De rol van de Huismeester in het Paleis - Raadhuis is beperkt tot toezicht op het gebruik. Omdat het overgrote deel van de ruimtes een vaste opstelling krijgt zal het meubilair minimaal moeten worden verplaatst. Wel zal de Huismeester een meer toezichthoudende rol krijgen waarbij hij rondes zal lopen om gebruik van de ruimtes en defecten in het gebouw te constateren. Omdat de inrichting monumentaal is wordt van de huismeester verwacht dat hij toezicht houdt op netheid van de ruimtes, het voorkomen van gebruik van plakband op wanden en deuren enz.
- **Medewerker Digitale werkplek.** Het Paleis - Raadhuis zal voorzien worden van digitale voorzieningen die ondersteund moeten worden. Daarnaast zal gezien de aard van de evenementen en het politieke karakter hiervan een hogere mate van ondersteuning nodig zijn dan momenteel in de reguliere vergadercentra in het Stadhuis en de Stadswinkel wordt aangeboden. Het afbreukrisico van deze evenementen is immers groter en is vergelijkbaar met de ondersteuning die aan de Raadszaal en FierinTop gegeven moet worden.
- **Huisvestingsadviseurs, contractmanagers en ondersteuning.** Naast de inzet van eigen personeel, zullen er ook contractpartners werkzaam zijn in het gebouw. Het gaat dan bijv. om de catering, schoonmaak en beveiliging (bij de afdeling FAC), maar ook om contractpartners die de klimaat- en liftinstallaties waarborgen (bij de afdeling VGB) en de ICT dienstverlening leveren (bij de afdeling DIT). Dit vraagt coördinatie en inzet van de verschillende afdeling die hier ondersteunend aan zijn, te weten FAC, DIT en VGB.
- **Aansturing en management.** De uitbreiding van het personeel heeft ook effect op de span of control en span of attention van het management. De omvang is afhankelijk van de gekozen variant: A (basisvariant), B (tussenvariant) en C (plusvariant). In Variant A groeit de formatie van de betrokken afdelingen met in totaal ca. 10 fte, wat betekent dat er aanvullende inzet op de aansturing/management nodig is.
- **Ondersteuning vanuit de afdeling DIT en DVL.** In de huidige situatie is voor ondersteuning bij evenementen of activiteiten 1 medewerker vanuit de afdeling op afroep beschikbaar om te ondersteunen. Dat volstaat ook voor Variant A (bij Variant B en C neemt het aantal activiteiten toe en is meer personele inzet nodig).
- **Accountmanagement afdeling VGB.** De afdeling VGB heeft de rol van eigenaar en is verantwoordelijk voor het gehele onderhoud (eigenaar en huurder). Ook het contractmanagement van de (gebouwgebonden) installaties e.d. valt hieronder.

Externe (uitbestede) dienstverlening

In het bijgevoegde Beheer- en organisatieplan is inzichtelijk gemaakt welke diensten worden uitbesteed aan externe partijen. Voor Variant A zijn dat de volgende diensten:

- **Beveiliging (afdeling FAC).** Bij de inzet van de beveiliging lift het Paleis - Raadhuis doordeweeks mee op de inzet die nodig is voor het Stadhuis en de Stadswinkel. Hier hoeven dus geen aparte kosten voor gemaakt te worden. Voor de inzet in het weekend gelden andere afspraken. Zo moet het gebouw in

de weekenden geopend worden en dient er een beveiliging gedurende de openstelling fysiek aanwezig te zijn. Dit is enerzijds vanuit veiligheid en goed werkgeverschap noodzakelijk en anderzijds voor het borgen van voldoende BHV capaciteit in het gebouw. In Variant A gaat het om 10-15 weekenddagen.

- Catering (afdeling FAC). In het Paleis - Raadhuis wordt een aparte satellietkeuken geplaatst. De cateraar die gecontracteerd is voor het Stadhuis en de Stadswinkel zal vanuit deze satellietkeuken de dienstverlening leveren en de activiteiten van catering voorzien.
- Schoonmaak (Afdeling FAC en VGB) Hierbij gaat het om:
 - o Reguliere schoonmaak dagelijks (Diamantgroep);
 - o Diepte schoonmaak periodiek (Diamantgroep);
 - o Specialistische schoonmaak monumentaal interieur (nog te contracteren)
- Overige facilitaire dienstverlening (afdeling FAC). Onder deze kostenpost vallen de kosten voor electriciteit, gas, water en groenverzorging.
- Benodigde inzet contracten Werkplekbeheer/DIT. Tijdens activiteiten in Paleis – Raadhuis, wordt veel gebruik gemaakt van ICT-apparatuur (o.a. hybride vergadersystemen, losse presentatieschermen, laptops en telefoons). Vanuit ICT werkplekbeheer worden deze systemen beheerd. Daarbij ondersteunen deze medewerkers bij de programma-activiteiten, de fractievergaderingen en netwerk- en participatiebijeenkomsten en vergaderingen en zijn ze beschikbaar bij verstoringen.
- Benodigde inzet contracten VGB. Het gaat hierbij om de inzet van de contractpartners van de afdeling VGB om de continuïteit van het gebruik van het gebouw en de te leveren dienstverlening te borgen. Dit betekent dat zowel de contractpartners doordeweeks, in de avonden en in het weekend beschikbaar moeten zijn om deze continuïteit te borgen.

Verder zullen in Variant A minder ambtelijke vergaderingen kunnen plaatsvinden, vanwege het nieuwe gebruik van Paleis van de Tilburgers. Dat betekent dat vergaderingen verplaatst moeten worden naar een andere locatie, waarvoor huur betaald moet worden. In het Beheer- en organisatieplan is dit nader onderbouwd. In de exploitatie-opzet zal hier een bedrag voor opgenomen moeten worden.

3.5. Financieel perspectief

Het financieel perspectief voor Variant A (nog exclusief de kosten voor gebouw en inrichting; zie hoofdstuk 6) ziet er dan als volgt uit:

Kostenraming programma, beheer en organisatie Paleis Raadhuis variant A	
Personele kosten	€ 1.000.000
Uitbestede diensten (beveiliging, catering etc.)	€ 30.000
Subtotaal beheer en organisatie	€ 1.030.000
Programmamakers	€ 75.000
Ondersteuning	€ 70.000
Communicatie medewerker	€ 20.000
Communicatie middelen	€ 55.000
Subtotaal programma	€ 220.000
Totale jaarlijkse kosten programma, beheer en organisatie	€ 1.250.000
NB: het huren van extra vergaderruimtes vanwege meer beperkte vergadercapaciteit in het Paleis kost circa € 115.000 per jaar en dient te worden gedekt uit reguliere afdelingsbudgetten.	

4. Variant B: Thema- en Doelgroepprogrammering

4.1. Programmering en gebruik

Gebruik en openstelling

Variant B gaat net als Variant A uit van de volgende gebruiksvormen:

- Programmering publieksactiviteiten langs de 3 programmalijnen.
- Raadsactiviteiten: fractie-overleggen, steunfractiebijeenkomsten.
- Netwerk- en participatievergaderingen vanuit de gemeentelijke organisatie.

En net als in Variant A is in Variant B het Paleis - Raadhuis niet open voor een algemeen publiek, maar zijn er alleen bezoekers die afkomen op een programma-activiteit of die uitgenodigd zijn voor een netwerkbijeenkomst, participatiebijeenkomst, bestuurlijke bijeenkomst of vergadering en op de dinsdagavond raadsleden voor hun fractievergaderingen.

Het verschil tussen Variant A en Variant B zit hem in de omvang van de programmering. Variant B gaat uit van meer programma-activiteiten, waarmee in samenwerking met maatschappelijke partners in de stad ook specifieke doelgroepen kunnen worden bereikt.

In Variant B is het Paleis – Raadhuis geopend voor activiteiten:

- Doordeweek: overdag + avonden (conform openingstijden Stadhuis; zoals Variant A).
- Weekenden: maximaal 26 weekenden (een keer zoveel dan in Variant A).

Programmering publieksactiviteiten

Variant B gaat uit van een programma op de thema's Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie zoals bij Variant A, maar dan aangevuld met enkele specifieke doelgroepprogramma's, onder andere gericht op de doelgroepen jeugd en wijkbewoners. Mede op basis van Werkconferentie Paleis van de Tilburgers die we op 26 februari hebben georganiseerd komen we tot de onderstaande thema- en doelgroepprogramma's die Variant B te bieden heeft.

De specifieke thema- en doelgroepprogramma's in de programmalijn Democratie & Burgerschap kunnen worden gezien als een voortzetting van het huidige (tijdelijke) programma Levendige Democratie. De verdere uitwerking van de specifieke doelgroepprogramma's in deze programmalijn willen we dan ook in nauw overleg met de griffie en de Raadswerkgroep Levendige Democratie en samen met betrokken maatschappelijke organisaties oppakken.

1. Democratie & Burgerschap; programma ProDemos

Op dit moment bezoeken zo'n 50 klassen per jaar de (nieuwe) raadszaal om daar het spel Democracy te spelen (groep 7/ 8), ofwel om zelf te debatteren over maatschappelijke vraagstukken (onderbouw VO). De beschikbaarheid van de (nieuwe) raadszaal is nu de bottleneck. De belangstelling vanuit het onderwijs is groter. Wanneer ook de raadszaal van het Paleis - Raadhuis kan worden benut, kan de capaciteit worden verdubbeld. ProDemos en de griffie geven aan mogelijkheden te zien om alle Tilburgse leerlingen 2 x in hun schoolloopbaan op bezoek te krijgen:

- als PO-leerling met het spel Democracy in de nieuwe raadszaal;
- als VO- en VMBO-leerling voor klassenbezoek met rollenspel/debat in de oude raadszaal in het Paleis-Raadhuis

Naast het aanbod voor het onderwijs wil ProDemos ook activiteiten voor volwassenen organiseren, waarin burgers wegwijs worden gemaakt in de werking van de democratie en worden gestimuleerd om gebruik te maken van hun rechten. Aanbod voor volwassenen kan in samenwerking met de griffie worden opgezet.

De activiteiten van ProDemos worden bekostigd door het ministerie van OCW. ProDemos geeft aan het aantal activiteiten in Tilburg graag te willen intensiveren, maar nog wel tegen een organisatievraagstuk aan te lopen: voldoende begeleiders. We zullen in overleg met ProDemos, de griffie en betrokken maatschappelijke partners (onderwijsinstellingen) bezien hoe het aantal begeleiders kan worden uitgebreid.

We gaan uit van een groei tot circa 100 klassenbezoeken per jaar.

2. Democratie & Burgerschap; Onderzoeks- en kennisprogramma Lokale Democratie

Met dit programma willen we *Paleis van de Tilburgers* ontwikkelen als een onderzoeks- en kenniscentrum voor lokale democratie. Samen met Tilburg University (Faculteit Politicologie en Studium Generale) en partners als Het PON Telos en Bibliotheek Midden-Brabant willen we een onderzoeks- en kennisprogramma opzetten over lokale democratie, met Tilburg als vaste case. Met dit programma onderzoeken we de werking van de lokale democratie in Tilburg en kan worden gemonitord in welke mate de inwoners betrokken zijn bij de Tilburgse publieke zaak en hoe dat kan worden verbeterd en hoe effectief instrumenten zijn om (Til-)burgers te stimuleren gebruik te maken van hun democratische rechten, onder andere bij verkiezingen. Nog te bezien is in hoeverre de griffie hier een coördinerende rol in kan spelen.

Zo kan ook de werking van het programma van *Paleis van de Tilburgers* worden gemonitord. Met *Paleis van de Tilburgers* wordt immers beoogd een betere verbinding te krijgen tussen burgers en bestuurders en de betrokkenheid van de inwoners bij besluitvorming over belangrijke vraagstukken in de Tilburgse samenleving te vergroten.

Presentaties van onderzoeksresultaten en studiebijeenkomsten vormen als zodanig een onderdeel van de programmering van *Paleis van de Tilburgers* en kunnen in samenwerking met Studium Generale van TiU worden aangeboden.

Een specifiek onderdeel van dit programma heeft betrekking op het thema van onafhankelijke informatievoorziening. Vrije pers en onafhankelijke informatievoorziening zijn cruciaal voor het functioneren van de democratie, ook op lokaal niveau. Op dit onderdeel kan worden samengewerkt met Fontys Journalistiek, Mind Labs, Omroep Tilburg, Omroep Brabant en Bibliotheek Midden-Brabant om praktijkonderwijs over lokale democratie op te zetten voor aankomende journalisten. Dat kunnen studenten zijn, maar mogelijk ook vrijwilligers. De verschillende programma-activiteiten van *Paleis van de Tilburgers* vormen het onderwerp van het praktijkonderwijs. Gedacht kan worden aan een podcastprogramma, maar ook andere vormen van journalistiek kunnen worden gebruikt. Ook voor dit onderdeel moet worden bezien in hoeverre de griffie een ondersteunende en/of coördinerende rol kan spelen.

We gaan uit van circa 100 activiteiten per jaar.

3. Gastvrijheid & Representatie; pleinprogrammering

Hoewel de programmering op de programmalijn Gastvrijheid & Representatie vooral gegeven is met de officiële vieringen en herdenkingen en representatieve ontvangsten, zien wij in Variant B een goede mogelijkheid om in deze lijn extra bij te dragen aan de pleinprogrammering van het Stadsforum. Het Stadsforum heeft dringend behoefte aan meer reuring. Er is veel geïnvesteerd in het aantrekkelijk maken van het plein, maar de loop zit er nog niet in. Samen met de Pleingenoten (o.a. creatieve opleidingen Fontys, Concertzaal/Theater Tilburg en Factorium) voorziet Variant B in een impuls aan de pleinprogrammering. Dat zou kunnen door bij de belangrijkste buitenactiviteiten op het Stadsforum ook te voorzien in een

binnenprogramma in het Paleis - Raadhuis en/of bij de belangrijkste vieringen en herdenkingen in het Paleis - Raadhuis ook en buitenprogramma te presenteren.

We gaan uit van jaarlijks 3 - 5 grotere buitenactiviteiten als onderdeel van de pleinprogrammering van het Stadsforum.

4. *Historie; programma Tilburgs Erfgoed*

Er zijn drie voor de hand liggende verhaallijnen die direct te verbinden zijn met het Paleis -Raadhuis:

- Het verhaal van prins en Koning Willem II, zijn betekenis voor de stad en zijn rol als bouwheer van het gebouw;
- Het verhaal van het Paleis - Raadhuis als een van de eerste Rijks-HBSen in ons land en waar Vincent van Gogh tot de eerste lichting leerlingen behoorde en hier zijn eerste tekenlessen kreeg;
- Het verhaal van het gemeentebestuur dat het gebouw in het midden van de 20e eeuw benutte als representatief raadhuis.

Elk van deze lijnen kan doorgetrokken worden naar de ontwikkeling van de Tilburgse samenleving in de afgelopen 200 jaar en verbonden worden met het Tilburg van vandaag en van de toekomst. Gedacht kan worden aan een programma van kleinschalige tentoonstellingen en lezingen, maar ook aan opdrachten aan hedendaagse kunstenaar en vormgevers om in opdracht werk maken dat inhoudelijk inspeelt op thema's van *Paleis van de Tilburgers*.

Naast activiteiten voor een algemeen publiek biedt dit programma ook een aanbod erfgoededucatie voor het PO, de onderbouw van het VO en het VMBO.

Met het programma Tilburgs Erfgoed kan uitvoering worden gegeven aan het nieuwe erfgoedbeleid van de gemeente Tilburg. Het nieuwe erfgoedbeleid zet in op meer betrokkenheid van de jeugd en nieuwe inwoners bij de cultuurhistorie van Tilburg en haar samenleving. Inclusiviteit en een wijkgericht aanpak zijn daarin speerpunten.

Het programma Tilburgs Erfgoed willen we uitbesteden aan Stadsmuseum Tilburg, waarbij ook erfgoedpartners zoals het archief en de Heemkundevereniging betrokken worden. We gaan uit van zo'n 100 activiteiten per jaar.

5. *Pronken en Prijken met de Dorpen en Wijken*

Dwars door de thema's Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie heen, stellen we voor een programmaonderdeel te ontwikkelen dat gericht is op de wijkbewoners. Samen met de Wijkraden willen we een programma 'Pronken en Prijken met de Dorpen en Wijken' samenstellen waarin steeds een afzonderlijke wijk centraal komt te staan. Het centrale thema in dit programmaonderdeel is 'brug tussen burger en bestuur'. Jaarlijks kunnen 3 à 4 wijken worden uitgelicht (in totaal telt Tilburg 17 wijken). Activiteiten vinden afwisselend plaats in het Paleis -Raadhuis en in de betreffende wijk.

De activiteiten in dit programma kunnen gericht zijn op het delen van goede voorbeelden, of innovatieve, werkbare aanpakken voor de leefbaarheid in de wijk. Wat kunnen wijkbewoners van elkaar leren als het gaat om het 'burgerschap' ten aanzien van de wijk. Welke goed werkende aanpakken kunnen interessant zijn voor andere wijken? Door elk jaar 3 à 4 wijken te presenteren kunnen ervaringen worden gedeeld met andere wijkbewoners uit andere wijken. In het Paleis - Raadhuis kunnen wijkpresentaties worden gegeven zodat ook andere Tilburgers kennis kunnen nemen van de kwaliteiten van de betreffende wijk. Ook kunnen "stedelijke wijkthema's" worden besproken. Bijvoorbeeld de vraag wat de wijkraad van de toekomst is. Aan de hand van dergelijke wijkthema's die in elke wijk spelen kunnen wijkbewoners van verschillende wijken met elkaar en met het gemeentebestuur in gesprek gaan.

Voor de uitvoering van dit programma doen we een beroep op maatschappelijke partners zoals Bibliotheek-Midden Brabant, Contour de Twern en de Wijkraden. Ook ons team van gebiedsregisseurs zal hier nauw bij betrokken worden.

6. *Programma Jongeren aan de bak*

We stellen voor iedere eerste donderdag van de maand een verdieping van het Paleis – Raadhuis (Bel-etage of eerste verdieping) ter beschikking te stellen aan jongeren. Het is dan aan hen te bepalen wat zij aan activiteiten gaan ondernemen, zolang het maar verband houdt met de Tilburgse publieke zaak.

De organisatie van dit programma kan aan Ennu worden uitbesteed.

Raadsactiviteiten

Is gelijk aan Variant A: 6 (steun-)fractievergaderingen per week; ca. 210 vergaderingen per jaar.

Netwerk- en participatiebijeenkomsten

Is gelijk aan Variant A: ca. 30 bijeenkomsten per week; 1.500 per jaar. Groepen kunnen variëren van 5 tot 50 personen.

4.2. Activiteiten en bezoekersaantallen

In totaal voorziet Variant B in een programmering van:

- 475 - 575 publieksactiviteiten per jaar waarmee indicatief 12.000 - 15.000 bezoekers/deelnemers worden getrokken.
- PM bezoekersaantallen verbinding met buitenprogramma Stadsforum.

Qua druktebeeld betekent dit gemiddeld 10 - 12 activiteiten per week, met 240 - 300 bezoekers.

Daarnaast wordt het Paleis van de Tilburgers gebruikt voor:

- Raadsactiviteiten: ca. 2.000 deelnemers/bezoekers per jaar.
- Netwerk- en participatiebijeenkomsten: ca. 15.000 deelnemers/bezoekers per jaar.
- PM vergaderingen ambtelijk
- PM optie ontmoetingsfunctie oudere wijkbewoners

In totaal telt Variant B zo'n 30.000 bezoekers, nog exclusief van het aantal deelnemers aan ambtelijke vergaderingen.

Aantal activiteiten en deelnemers/bezoekers in schema:

	Aantal activiteiten	Aantal bezoekers
Programma Democratie & Burgerschap	215	6.000
Programma Gastvrijheid & Representatie	120	4.500
Programma Historie	210	4.000
Gebruik fractievergaderingen	210	3.000
Netwerkbijeenkomsten/vergaderingen/Labs	1.500	12.500
Totaal	2.255	30.000
PM vergaderingen ambtelijk		
PM Optioneel ontmoetingsfunctie oudere wijkbewoners		

4.3. Catering

Ook in Variant B gaat het om ondersteunende horeca ten behoeve van:

- Catering koffie/thee/fris voor groepen
- Lunch/diner voor bestuurlijke ontvangsten
- Borrel/hapjes voor vieringen, events enz.
- Koffie-/thee counter voor intern gebruik (vergaderingen, participatiebijeenkomsten)

In Variant B leggen we de link met Tilburg als Kennis- en Onderwijsstad en stellen we voor om ten behoeve van de restauratieve voorzieningen deze te benutten als leerwerkplek voor studenten van een opleidingsinstituut. De coördinatie en eindverantwoordelijkheid blijft in handen van de exploitant van ons bedrijfsrestaurant. We zullen deze optie op haalbaarheid onderzoeken met een passende opleiding/leerwerkbedrijf (o.a. De Rooi Pannen) en in samenspraak met de cateraar van ons bedrijfsrestaurant.

4.4. Beheer en organisatie

Programma-organisatie

Anders dan bij Variant A willen we in Variant B delen van de programmering uitbesteden en/of co-producen met maatschappelijke partners:

- ProDemos: programma Klassenbezoek.
- TiU/Het PON Telos: onderzoeks- en kennisprogramma Lokale Democratie en op onderdelen met Fontys Journalistiek, Mindlabs, Omroep Tilburg, Omroep Brabant en : Podcast praktijkonderwijs Publieke Zaak.
- Stadsmuseum Tilburg: programma Tilburgs Erfgoed.
- Bibliotheek Midden Brabant/Contour de Twern: programma Pronken en Prijken met de Dorpen en Wijken.
- Ennu: programma Jongeren aan de Bak.

De programmering op het thema Gastvrijheid & Representatie blijft bij de gemeente.

Voor elk van de programma's ramen we een stelpost van € 30.000,- aan basisbudget, met uitzondering van het programma Klassenbezoek van ProDemos (wordt al door OCW bekostigd). Deze stelposten kunnen naar eigen inzicht worden ingezet (extra personele inzet, out-of-pocket budget of anderszins).

Voor marketing-communicatie en publiciteit gaan we in Variant B uit van een verhoging van € 55.000,- (Variant A) tot € 80.000,-. Er moet immers een groter programma in de markt worden gezet en gericht op specifieke doelgroepen. Dat vraagt extra inzet.

Net als in Variant A gaan we uit van een programmteam voor de noodzakelijke afstemming. Dit programmteam bestaat in dit geval uit:

- Programmeur Democratie & Burgerschap (Griffie in samenwerking met Bibliotheek Midden-Brabant 0,5 fte)
- Programmeur Gastvrijheid & Representatie (bestaand, Bestuurszaken)
- Programmeur Historie (Stadsmuseum Tilburg; 0,25 fte)
- Ondersteuner 1 fte
- Communicatiemedewerker (0,5 fte)

De coördinatie van het programmteam wordt belegd bij de afdeling Bestuurszaken, danwel de griffie (nog nader te bepalen).

Personele inzet Dienstverleningsconcept

De personele inzet voor de uitvoering van het gemeentelijk dienstverleningsconcept en facilitaire ondersteuning is inhoudelijk hetzelfde als in Variant A. Wel is er meer budget nodig omdat met een groter programma ook het volume aan personele inzet stijgt.

Externe (uitbestede) diensten

Ook dit is qua type uitbestede diensten gelijk aan Variant A, met de kanttekening dat met een omvangrijker programmering ook het volume aan uit te besteden diensten stijgt.

4.5. Financieel perspectief

Kostenraming programma, beheer en organisatie Paleis Raadhuis variant B	
Personele kosten	€ 1.120.000
Uitbestede diensten (beveiliging, catering etc.)	€ 50.000
Subtotaal beheer en organisatie	€ 1.170.000
Programmamakers en programmering	€ 225.000
Ondersteuning	€ 70.000
Communicatie medewerker	€ 40.000
Communicatie middelen	€ 80.000
Subtotaal programma	€ 415.000
Totale jaarlijkse kosten programma, beheer en organisatie	€ 1.585.000
NB: het huren van extra vergaderruimtes vanwege beperkte vergadercapaciteit in het Paleis kost circa € 115.000 per jaar en dient te worden gedekt uit reguliere afdelingsbudgetten.	

5. Variant C: Openstelling als erfgoedexperience

5.1. Programmering en gebruik

Openstelling als erfgoedexperience in de weekenddagen

Variant C vormt een uitbreiding op variant B door het Paleis - Raadhuis in de weekenddagen open te stellen voor een algemeen publiek. Qua programmering, raadsvergaderingen en netwerk- en participatiebijeenkomsten is Variant C gelijk aan Variant B. Anders geformuleerd: Variant C biedt met de weekendopenstelling als erfgoedexperience een plus op Variant B.

Het Paleis - Raadhuis is als zodanig al een bijzonder en aantrekkelijk monument dat de moeite waard is om door een breed publiek bezocht te worden. In de weekenddagen kan dat goed omdat dit bij uitstek de dagen zijn waarop het publiek eropuit trekt om iets te bezoeken en dit ook juist de dagen zijn waarop er in *Paleis van de Tilburgers* minder activiteiten gepland staan.

Voor zover er vanuit *Paleis van de Tilburgers* in de weekenden activiteiten worden georganiseerd gaat het om af en toe een officiële viering en herdenking (een paar per jaar) en op zaterdagen ook trouwpartijen. Fotoshoots en trouwpartijen kunnen goed worden verenigd met een openstelling van het Paleis - Raadhuis; het gaat dan om het gebruik van een specifieke ruimte in het Paleis - Raadhuis en die kan voor dat moment even worden afgesloten voor een algemeen publiek. Het gecombineerd gebruik met trouwerijen en fotoshoots zien we ook bij andere musea op bijzondere erfgoedlocaties.

Voor wat betreft de enkele vieringen en herdenkingen die in het Paleis - Raadhuis op een weekenddag plaatsvinden zal op maat gekeken worden welke beheersmaatregel nodig is om de erfgoedexperience voor het publiek open te houden, dan wel tijdelijk en/of gedeeltelijk te sluiten. Hier valt veel op te lossen met goede communicatie vooraf op de website. Sowieso is het verstandig bezoekersaantallen vooraf in te schatten en zelf te kunnen sturen middels online reserveren en zo nodig het werken met timeslots.

In Variant C gaan we dus uit van een openstelling van het Paleis - Raadhuis door-de-week op alle dagen en avonden en daarnaast alle zaterdagen en zondagen van 10.00 - 17.00 uur. In de weekenden gaat het om doorlopende openstelling van Paleis - Raadhuis als erfgoedexperience voor een algemeen publiek.

Beleving middels een publiekslaag

Zeker, het Paleis - Raadhuis is een aantrekkelijk monument, zowel qua gebouw als qua interieur. Niettemin denken we dat het voor de beleving van het publiek wenselijk is in deze variant het Paleis - Raadhuis te voorzien van een interactieve en tot de verbeelding sprekende publiekslaag waarmee de geschiedenis tot leven kan worden gebracht. De publiekslaag kan bestaan uit projecties en multimediapresentaties waarmee het publiek kan worden meegenomen in de verhalen over de geschiedenis van het gebouw en de ontwikkeling van de stad.

De verhalen over de geschiedenis van het gebouw en de ontwikkeling van de Tilburgse samenleving kunnen zo worden gekozen dat ze vanuit een erfgoedperspectief bijdragen aan de 3 programmalijnen van *Paleis van de Tilburgers*: Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en (vanzelfsprekend) Historie. Met de 3 kenmerkende gebruikperiodes van het gebouw (buitenpaleis Koning Willem II en zijn betekenis voor de economische groei van Tilburg; de functie 1e Rijks-HBS en de bijzonderheid dat Vincent van Gogh tot de eerste lichting leerlingen behoorde; de functie van Raadhuis), zijn er vanuit de geschiedenis volop linken te leggen met de thema's Democratie & Burgerschap en Gastvrijheid & Representatie.

Het voordeel van een multimediale publiekslaag is dat dit weinig tot geen m² vraagt, hooguit ruimte in het platte vlak. Daarmee wordt voorkomen dat de publiekslaag belemmerend gaat werken op de programmering en het gebruik van het gebouw met debatten, bijeenkomsten, vieringen, vergaderingen enz., zoals met *Paleis van de Tilburgers* wordt voorgestaan en die overwegend op door-de-weekse tijdstippen plaatsvinden.

Een ander voordeel van het werken met een multimediale publiekslaag is dat het de mogelijkheid biedt om de 'content' regelmatig te veranderen. Dat kan helpen om herhaalbezoek te stimuleren, vooral onder inwoners van Tilburg zelf. Zo kan bijvoorbeeld in het doelgroepprogramma 'Pronken en prijken met de dorpen en de wijken' op maat historisch beeldmateriaal worden vertoond over de dorpen/wijken die op dat moment in *Paleis van de Tilburgers* centraal staan. Ook biedt een multimediale publiekslaag de mogelijkheid om vanuit een erfgoedvisie op inhoud presentaties te verzorgen.

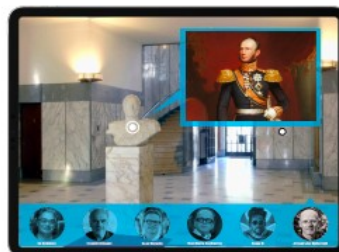
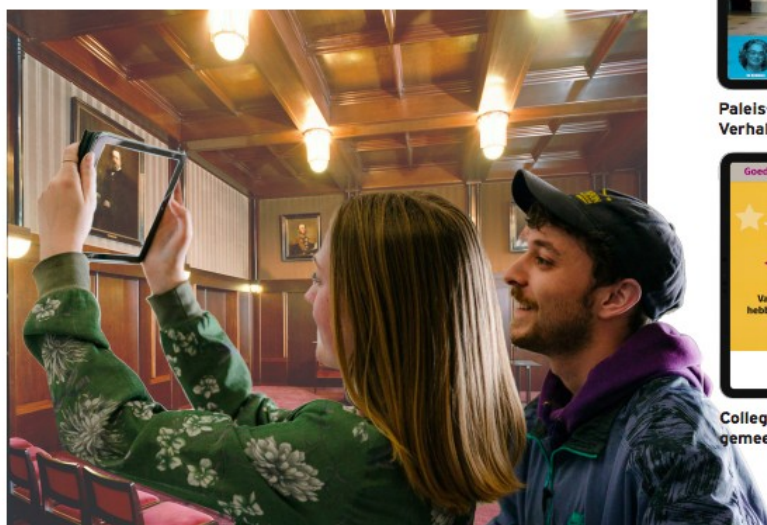
Eerste propositie Bureau Kinkorn

We hebben het Tilburgse Bureau Kinkorn gevraagd een eerste propositie te maken voor een multimediale publiekslaag als onderdeel van *Paleis van de Tilburgers*. Onder verwijzing naar de bijlage "Propositie Publiekslaag Paleis - Raadhuis", vatten we de verkenning van Kinkorn onderstaand samen.

Het doel van de publiekslaag van *Paleis van de Tilburgers* is het publiek op een prikkelende wijze inzicht te geven in de maatschappelijke, economische en stedenbouwkundige geschiedenis van Tilburg en hoe het stadsbestuur daar door de eeuwen heen samen met burgers en maatschappelijke partners, sturing aan heeft gegeven. Dat biedt de mogelijkheid aan te haken bij de opgaven en het functioneren van de lokale overheid van vandaag de dag en met de publiekslaag in te gaan op hoe de toekomst van de Tilburgse samenleving er uit komt te zien.

In de propositie van Kinkorn komt het publiek binnen via de hoofdentree en wordt daar ontvangen aan een ticketbalie in de centrale hal. Daar krijgen bezoekers al meteen een indruk van ontmoetingen tussen Tilburgse bewoners en bestuurders van de laatste 200 jaar, aan de hand van geprojecteerd historisch beeldmateriaal van feesten, vieringen en bruiloften op de muurvlakken aan weerszijden van de centrale hal.

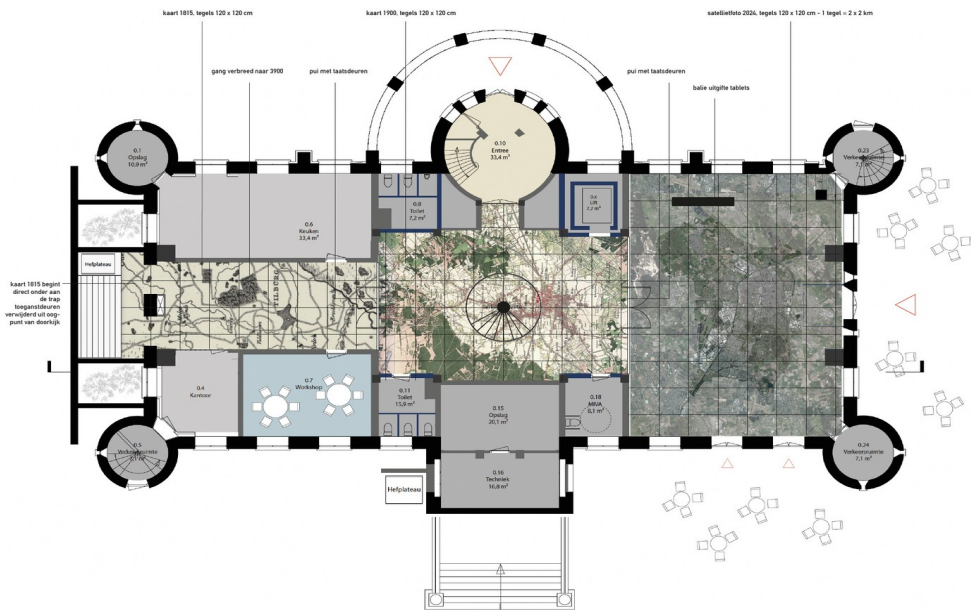
PALEIS-RAADHUIS, PALEIS VAN DE TILBURGERS
BEL-ETAGE EN EERSTE VERDIEPING

Paleis-Raadhuis als 'conversation piece'
Verhalen met een gids naar keuze

Collegezaal: groeps-spel over
gemeentelijke politiek

Bureau Kinkorn geeft aan dat de publiekslaag zoals voorgesteld een investering vraagt van afgerond € 1 miljoen. Zeker wanneer de openstelling van *Paleis van de Tilburgers* als erfgoedexperience in handen wordt gegeven van een museum- of erfgoedinstelling zoals Stedsmuseum Tilburg, dan is het goed mogelijk externe financiering bij fondsen te verkrijgen, zoals bij de Vriendenloterij, het BNG-cultuurfonds, VSB-fonds en het Mondriaanfonds. Een dekkingspercentage van 50% in de investeringslast is een realistisch uitgangspunt. De andere 50% zal dan door de gemeente moeten worden bekostigd.

5.2. Activiteiten en bezoekersaantallen

Met de rijksmonumentale uitstraling van het gebouw en het unieke interieur, voorzien van een eigentijdse, multimediale publiekslaag kan het *Paleis van de Tilburgers* in de markt worden gezet als Erfgoedexperience. De Erfgoedexperience is niet alleen aantrekkelijk voor de eigen inwoners om te bezoeken, maar ook voor bezoekers van de stad. De Erfgoedexperience *Paleis van de Tilburgers* kan worden toegevoegd aan het rijtje TextielMuseum, Museum De Pont, Natuurmuseum en de LoHal als aanleiding voor een bezoek aan Tilburg.

Citymarketing Tilburg ziet de optie *Paleis van de Tilburgers* als publiekstoegankelijke erfgoedexperience als een aantrekkelijke bestemming om het bezoek aan Tilburg te stimuleren. Ook geeft Citymarketing Tilburg aan dat een publieksfunctie voor het Paleis - Raadhuis van belang is om het Stadsforum meer tot leven te brengen.

Waar in de varianten A en B al is voorzien in budget en formatie voor promotie van de programma-activiteiten die in *Paleis van de Tilburgers* worden georganiseerd, is het noodzakelijk om in deze variant C aanvullende middelen te ramen om het Paleis - Raadhuis als erfgoedexperience in de markt te zetten. Dit vraagt om een eigen benadering met een eigen website, die gericht is op een doelgroep van buiten Tilburg.

Het is lastig in te schatten hoeveel publiek *Paleis van de Tilburgers* als erfgoedexperience zal trekken. Het TextielMuseum trekt ca. 80.000 bezoekers, Museum De Pont ca. 100.000. Dit zijn echter grotere musea die door de jaren heen veel naamsbekendheid hebben verkregen. Ook zijn deze musea 6 dagen per week open. Een andere referentie kan gevonden worden in de (museale) openstelling van monumentale paleizen elders in het land. Paleis het Loo is van een andere orde en is een van de grootste rijksmusea van ons land, met jaarlijks zo'n 400.000 bezoekers. Een meer bescheiden (stads-)paleis met museale functie is relatief dichtbij te vinden: Museum Markiezenhof in Bergen op Zoom. We denken dat dit een interessante referentie is. Museum Markiezenhof trekt jaarlijks ca 35.000 bezoekers, op basis van 6 dagen per week open. Wanneer we dit op *Paleis van de Tilburgers* als erfgoedexperience projecteren, met alleen openstelling op weekenddagen, denken wij dat zo'n 20.000 bezoekers per jaar realistisch is. Veiligheidshalve begroten we op 15.000 bezoekers.

In Variant C is daarnaast het beeld aan deelnemers- en bezoekersaantallen voor de programmering van *Paleis van de Tilburgers*, aan raadsvergaderingen en aan netwerk- en participatiebijeenkomsten gelijk aan Variant B. Dat levert het volgende totaaloverzicht op voor Variant C:

	Aantal activiteiten	Aantal bezoekers
Programma Democratie & Burgerschap	215	6.000
Programma Gastvrijheid & Representatie	120	4.500
Programma Historie	210	4.000
Gebruik fractievergaderingen	210	3.000
Netwerkbijeenkomsten/vergaderingen/Labs	1.500	12.500
Erfgoedexperience	110 (weekenddagen)	20.000
Totaal	2.365	50.000
PM vergaderingen ambtelijk		
PM Optie ontmoetingsfunctie wijkbewoners		

5.3. Catering

Het is wenselijk om de openstelling van *Paleis van de Tilburgers* als erfgoedexperience ook te voorzien van een passende horecafunctie. Dit vraagt in de weekenden om een bescheiden museumcafé. Bescheiden, omdat in de directe omgeving van het Paleis - Raadhuis volop horecafuncties te vinden zijn. Niettemin getuigt het van gastvrijheid (een belangrijk thema ...) om bezoekers van verder weg ook welkom te heten met een kopje koffie/thee met iets lekkers erbij.

In de varianten A en B is reeds voorzien in een fraai uitgiftepunt in de Nassauzaal. Het is goed mogelijk dit uitgiftepunt te voorzien van een aantal zitelementen, in de stijl van het interieur. Hiermee kan een bescheiden, maar aantrekkelijk museumcafé worden ingericht. De Nassauzaal als museumcafé kan gewoon in eigen beheer worden georganiseerd. Het blijft een bescheiden horeca-functie die puur ondersteunend is aan de erfgoed en de programma-functie van *Paleis van de Tilburgers*.

5.4. Beheer en organisatie

Organisatie erfgoedexperience

De organisatie van publieksactiviteiten in de programmalijnen Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie Gebouw & Stad is in Variant C zoals in variant B, namelijk:

- Deels uitbesteed aan organisaties als ProDemos en Bibliotheek Midden-Brabant (programmalijn Democratie & Burgerschap), Stads museum Tilburg (programmalijn Historie Gebouw & Stad).
- Deels in eigen beheer (programmalijn Gastvrijheid & Representatie).

Voor de programmalijn Historie Gebouw & Stad hebben we in Variant B al rekening gehouden met 0,5 fte programmamaker + een out-of-pocket budget van € 30.000,-. Het ligt voor de hand deze programmalijn onder de verantwoordelijkheid te brengen van de partij die ook verantwoordelijk wordt voor de erfgoedexperience.

Voor Variant C moet bedacht worden wie/welke organisatie de weekendopenstelling van *Paleis van de Tilburgers* als erfgoedexperience gaat uitvoeren. Hoewel de propositie van een erfgoedexperience uitgaat van een overwegend vaste presentatie is hiervoor meer nodig dan alleen praktische openstelling en toezicht tijdens de weekenden, namelijk:

- Het in de markt zetten van *Paleis van de Tilburgers* als erfgoedexperience voor een breed publiek; niet alleen de inwoners van Tilburg, maar ook geïnteresseerden uit Nederland en België. Dit vraagt een geheel andere marketing-communicatie insteek dan de marketing-communicatie voor de activiteiten in de 3 programmalijnen van *Paleis van de Tilburgers*;
- Kennis en ervaring met het ontwikkelen van erfgoedpresentaties als steeds weer wisselende content van de multimedia-presentaties van de publiekslaag, het aankopen c.q. verstrekken van opdrachten voor nieuwe werken Stad van makers en kleinschalige publiekspresentaties zoals een project 'object van de maand' en een thematentoonstelling.

Gelet op de expertise van erfgoedexperience bij het Stads museum Tilburg ligt het voor de hand bij een eventuele doorontwikkeling naar variant C overleg te voeren over hun rol hierbij.

Voor de organisatie van de openstelling van Paleis - Raadhuis als erfgoedexperience zijn ten opzichte van Variant B aanvullende middelen nodig:

- Uitbreiding formatie programmamaker: de 0,25 fte van Variant A / B wordt in Variant C opgehoogd tot 0,5 fte. Het out-of-pocketbudget van € 30.000,- van Variant B kan worden gehandhaafd en zonodig worden opgehoogd met extra budget uit fondsenwerving. Fondsenwerving is goed mogelijk wanneer de exploitatie van de erfgoedexperience wordt uitbesteed aan een publieke instelling (stichting) met ANBI-status (Stads museum Tilburg / Stichting Mommerskwartier heeft de ANBI-status).

- Voor het in de markt zetten van de erfgoedexperience zijn afzonderlijke communicatiemiddelen nodig. We gaan uit van 0,5 fte publiciteitsmedewerker en een jaarlijks out-of-pocket budget van € 50.000,- voor o.a. beheer website en publiciteitscampagnes.

Gebouwbeheer en dienstverleningsconcept

In Variant C blijft de gemeente net als in Variant B verantwoordelijk voor het integrale gebouwbeheer en het dienstverleningsconcept. Ook in Variant C blijft het Paleis - Raadhuis integraal deel uitmaken van het stadhuiscomplex.

In Variant B is reeds in beeld gebracht wat er nodig is aan gebouwbeheer en dienstverleningsconcept voor de programmering (doelgroepprogramma's in de 3 programmalijnen), het gebruik van het Paleis - Raadhuis voor vergaderingen van de raadsfracties en het gebruik van het Paleis - Raadhuis als extra plek voor bijzondere netwerk- en participatiebijeenkomsten van de gemeentelijke organisatie. Wat in dit verband voor Variant B geldt, geldt onverkort ook voor variant C.

In Variant C gaan we uit van algehele openstelling voor het publiek tussen 10.00 en 17.00 uur, op alle zaterdagen en alle zondagen. Aan gastheren en gastvrouwen wordt hiervoor geen beroep gedaan op de gemeente; de verantwoordelijkheid voor de openstelling en het toezicht zal voor dit onderdeel worden belegd bij de organisatie van de erfgoedexperience. Dat kan heel goed door ervoor te zorgen dat er doorlopend een betaalde gastheer/-gastvrouw c.q. floormanager aanwezig is voor 16 uur per week (weekenddagen van 10.00 - 17.00 uur + half uurtje ervoor en erna). Rekening houdend met een weekendtoeslag gaan we uit van een budget € 50.000,- voor de floormanager. De floormanager zal ook de BHV-functie invullen. De floormanager kan worden ondersteund door erfgoedvrijwilligers, zodat er altijd 2 of 3 mensen aanwezig zijn tijdens de openstelling van de erfgoedexperience.

In Variant C hoeft dus geen rekening te worden gehouden met bemensing vanuit de afdeling Faciliteiten. Wel zullen voor de extra openstelling in de weekenddagen ten opzichte van Variant B extra kosten moeten worden gemaakt voor ondersteunende functies voor beveiliging, ICT en installaties. Hierop gaan we onderstaand nader in.

Ondersteunende functies beveiliging, ICT en installaties bij weekendopenstelling

In Variant C worden werkzaamheden overgedragen aan de stichting die het Paleis - Raadhuis als erfgoedexperience gaat exploiteren (mogelijk bijv. het Stedsmuseum Tilburg). Hiermee wordt een groot deel van ondersteunende en toezichthoudende werkzaamheden overgedragen aan een externe partij. Desalniettemin is er voor de facilitaire en ICT- ondersteuning sprake van extra werkzaamheden in Variant C. Een structurele intensivering van het gebruik (door derden) van het Paleis - Raadhuis in de weekenden, maakt het noodzakelijk om de facilitaire en technische ondersteuning uit te breiden.

Momenteel is de inzet van beschikbare diensten ingericht op doordeweekse dagen, waardoor er in het weekend geen capaciteit is om de noodzakelijke werkzaamheden op een verantwoorde en veilige manier uit te voeren. Om de continuïteit, veiligheid en kwaliteit van het gebruik van het Paleis - Raadhuis als erfgoedexperience in het weekend te kunnen waarborgen, is voor de facilitaire en ICT-ondersteuning op de volgende onderdelen extra inzet nodig:

- Piketdiensten IT, AV en Huismeester. Het Paleis - Raadhuis wordt in Variant C in toenemende mate gebruikt voor algemene openstelling en voor evenementen en ontvangsten in het weekend. Dit vereist directe beschikbaarheid van technische ondersteuning op het gebied van ICT, audiovisuele middelen en algemene huismeestertaken. Een georganiseerde piketstructuur is essentieel om incidenten of storingen snel te verhelpen.
- Uitbreiding schoonmaakcontracten (aangebestedingsplicht). Conform de aanbestedingsregels moeten bestaande schoonmaakcontracten worden uitgebreid om dekking in het weekend te realiseren. Aangezien er doorlopend activiteiten plaatsvinden, is dagelijkse reiniging - ook in de weekenden - na gebruik noodzakelijk om representativiteit en hygiëne te behouden.

- Inzet huismeesters voor inspectierondes. Na gebruik van het Paleis - Raadhuis in het weekend dient een inspectieronde te worden uitgevoerd om schade of onvolkomenheden te signaleren en opvolging te organiseren. Deze controles zijn cruciaal voor behoud van het gebouw en voorkomen van escalaties.
- Beveiliging en cameratoezicht. Voor een veilige en gecontroleerde openstelling van het Paleis - Raadhuis in het weekend is inzet van beveiliging noodzakelijk. Dit betreft zowel fysieke rondes (openen/sluiten en toezicht) als cameratoezicht vanuit de regiekamer. Afhankelijk van de activiteiten is volledige bezetting of inzet van een surveillancedienst gewenst.
- Technische ondersteuning (o.a. liften, klimaat ect.). Het gebruik van installaties vereist dat er ook in het weekend storingsdienst of ondersteuning beschikbaar is. Hiervoor moeten aanvullende contractuele afspraken gemaakt worden met leveranciers.

Zonder structurele beschikbaarheid van bovenstaande functies kan de kwaliteit, veiligheid en continuïteit van het gebruik van het Paleis - Raadhuis in het weekend niet worden gegarandeerd. Met de aangegeven noodzakelijke ondersteuningsfuncties op het gebied beveiliging, ICT en installaties in de weekendopenstelling van Paleis - Raadhuis is aanvullend een structureel bedrag van € 200.000,- nodig.

5.5. Financieel perspectief

In Variant C is niet alleen sprake van kosten, maar ook van inkomsten uit entreegelden. Met 15.000 à 20.000 bezoekers (we rekenen met 15.000) en een entreeprijs van € 9,- (voltarief) kan gerekend worden met een opbrengst per bezoeker van gemiddeld 0,6 van het voltarief. Die factor 0,6 betreft een kengetal uit de museumsector en geeft het gemiddelde aan van kaartjes voltarief, kaartjes tegen gereduceerd tarief (bijvoorbeeld leerlingen, museumkaarthouders). Uitgaande van een gemiddelde opbrengst van afgerond € 5,- per bezoeker zou de erfgoedexperience met 15.000 bezoekers € 75.000 aan inkomsten genereren. In het geval van de erfgoedexperience *Paleis van de Tilburgers* is er veel voor te zeggen inwoners van Tilburg gratis toegang te geven. Stel dat van de 15.000 bezoekers er jaarlijks zo'n 5.000 uit Tilburg komen, dan bedragen de inkomsten uit entreegelden: $10.000 \times € 5,- = € 50.000,-$.

Kostenraming programma, beheer en organisatie Paleis Raadhuis variant C	
Personele kosten	€ 1.270.000
Uitbestede diensten (beveiliging, catering etc.)	€ 80.000
Subtotaal beheer en organisatie	€ 1.350.000
Programmamakers en programmering	€ 250.000
Ondersteuning	€ 70.000
Communicatie medewerker	€ 40.000
Communicatie middelen	€ 80.000
Erfgoedexperience (incl. opbrengsten)	€ 100.000
Subtotaal programma	€ 540.000
Totale jaarlijkse kosten programma, beheer en organisatie	€ 1.890.000
NB: het huren van extra vergaderruimtes vanwege beperkte vergadercapaciteit in het Paleis kost circa € 115.000 per jaar en dient te worden gedekt uit reguliere afdelingsbudgetten.	

ing

0.1. Transformatiekader

Het Paleis - Raadhuis is een Rijksmonument en zoals gebruikelijk bij de herontwikkeling van dit soort belangrijke gebouwen is er ten behoeve van de planontwikkeling een bouwhistorische verkenning en waardestelling opgesteld. Deze bouwhistorische verkenning geeft aan dat het Paleis - Raadhuis een uniek “Gesamtkunstwerk” is en een hoge zeldzaamheidswaarde heeft. Het aanpassen en verbouwen van een dergelijk rijksmonument vraagt dan ook nadrukkelijk om een kader waarbinnen de beoogde transformatie tot *Paleis van de Tilburgers* dient plaats te vinden.

Het bijgevoegde Transformatiekader Paleis - Raadhuis is het resultaat van een grondige studie die we met ondersteuning van architectenbureau Braaksma & Roos hebben uitgevoerd. We hebben het transformatiekader opgesteld volgens de richtlijnen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Het transformatiekader is een helder en beeldend document geworden waarin met tekeningen en kaarten de bijzondere erfgoedwaarde en de bandbreedte voor interventies in samenhang worden gepresenteerd. Het is geen ontwerp, maar preciseert de zoekruimte voor interventies die straks in de volgende fase van planontwikkeling (de ontwerpfase), ontworpen en gemaakt moeten worden.

We hebben verschillende versies van het transformatiekader besproken met de Omgevingscommissie. De definitieve versie van het Transformatiekader Paleis - Raadhuis is in de vergadering van 25 maart 2025 door de Omgevingscommissie akkoord bevonden. De RCE heeft ook kennis genomen van het Transformatiekader en kan zich hierin vinden.

6.2. Uitgangspunten restauratie, renovatie en verduurzaming

De ambitie is om het Paleis - Raadhuis als *Paleis voor de Tilburgers* een laagdrempelige publieke ontmoetingsplek te maken waar burger en bestuur met elkaar in contact komen en samen de toekomst van Tilburg vormgeven. Het gebouw is een “Gesamtkunstwerk” en dat betekent dat dit bijzonder gebouw met zijn monumentaal interieur en inrichting zoveel mogelijk behouden dient te worden en waar mogelijk wordt versterkt.

In het Transformatiekader hebben we de uitgangspunten voor de restauratie, renovatie en verduurzaming en het geschikt maken van het gebouw voor de nieuwe functie *Paleis van de Tilburgers* benoemd. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Toegankelijkheid. Om het gebouw tot een daadwerkelijk laagdrempelig en toegankelijk gebouw te maken zijn maatregelen nodig op het gebied van integrale toegankelijkheid.
- Toekomstbestendig. Om het gebouw naast toegankelijk ook toekomstbestendig te maken zijn er ook ingrepen nodig in de voorzieningen en techniek van het gebouw zodat het voldoet aan huidige comfort- en gebruikswensen. Hieronder vallen ook ingrepen om het gebouw te verduurzamen en energiezuiniger te maken.
- Aansluiten op de omgeving. Het Paleis - Raadhuis staat prominent aan het nieuwe Stadsforum. Dit geeft ook aanleiding om de fysieke en visuele aansluiting aan de omgeving en het plein te verbeteren. Het gebouw dient een welkome en uitnodigende uitstraling te krijgen.
- Verbinding Stadhuis. In het beoogde gebruik is de gemeente (bestuur en organisatie) een belangrijke gebruiker van het Paleis - Raadhuis. Om dit goed te kunnen faciliteren is een goede verbinding tussen Stadhuis en Paleis - Raadhuis, passend bij het rijksmonument, van belang.
- Van en voor Tilburgers. Het Paleis - Raadhuis is destijds deels met behulp van de Tilburgse bevolking en bedrijfsleven tot stand gekomen. Ook nu willen we het een gebouw van en voor de Tilburgers maken. In de lijn van deze traditie willen we dan ook inzetten op het creatieve en lokale talent van “maakstad” Tilburg.

6.3. Benodigde aanpassingen nieuwe functie

Het gebouw kent een duidelijke ruimtelijke, functionele en esthetische hiërarchie met de monumentale stijlkamers op de bel-etage en de 1^e verdieping. Het souterrain is hieraan ondergeschikt. Deze hiërarchie is mede richtinggevend voor de mogelijke ingrepen en de afweging van de ingrepen. De voorgestelde ingrepen, die noodzakelijk zijn voor de realisatie van de ambitie worden afgezet tegen de toegevoegde waarde voor het gebouw, het monument als geheel. Vanuit een totaalconcept moet er een balans komen tussen de voorgestelde ingrepen en het monument.

Onder verwijzing naar het bijgevoegde Transformatiekader Paleis – Raadhuis vatten we onderstaand de belangrijkste mogelijke interventies samen.

Souterrain

Het souterrain biedt, anders dan de bel-etage en 1^e verdieping met de monumentale stijlkamers, mogelijkheden om bouwkundige aanpassingen te doen. Om van het souterrain een aantrekkelijke en integraal toegankelijke ruimte te maken worden de aanwezige niveauverschillen (0,3 mtr) opgeheven door de vloer gelijkvloers te maken. Door het verlagen van het vloerniveau wordt de verdiepinghoogte overal gelijk (2.6 mtr). Dit dient in het vervolgtraject nog verder constructief te worden uitgewerkt en op definitieve haalbaarheid te worden onderzocht.

Door deze verlaging ontstaat er ook voldoende ruimte om in het souterrain een professionele keuken onder te brengen. Deze satellietkeuken is gepositioneerd aan die zijde in het Paleis - Raadhuis waar ook een voedsellift gemaakt wordt (in een bestaande schacht) die de beletage en 1e verdieping koppelt, waardoor de catering vanuit de keuken goed kan plaatsvinden. In het souterrain komt ook een personenlift die alle verdiepingen binnen het Paleis - Raadhuis verbindt.

Aan de zijde van de Paleisring kan over de volle breedte van het gebouw één grote workshop-/stadslab-achtige ruimte worden gerealiseerd. Verder wordt er ruimte geboden aan de regiekamer die in het Paleis - Raadhuis blijft gesitueerd alsmede aan benodigde facilitaire voorzieningen zoals toiletten en een opslagruimte.

Om een goede verbinding te maken tussen het souterrain en de bel-etage wordt voorgesteld om een bredere, beter begaanbare trap te maken tussen souterrain en beletage ter vervanging van de huidige smalle trap. Hiervoor zal in de volgende fase van planontwikkeling een ontwerp gemaakt moeten worden. De bestaande toegang aan de westzijde zal aangepast worden om het gebouw goed integraal toegankelijk te maken. In het souterrain kan mogelijk ook een verbinding met het werkcafé in het Stadhuis worden gerealiseerd. Een nieuwe verbinding heeft hier het minste impact op het monument. In een volgende fase moet worden gezien in hoeverre een nieuwe verbinding noodzakelijk is.

Bel-etage

De bel-etage is de verdieping met de monumentale stijlkamers Anna Paulowna- , Willem II-zaal, de Burgemeesterskamer, de kleine en grote wethouderskamer en de ruime marmeren hal bevat de hoofdentree en de ontvangstfunctie.

De huidige sobere trap aan de zijde van het Stadsforum kan vervangen worden door een meer royale en genereuze trap met een tussenbordes. Aan de zijde van het Stadsforum zal de bordestrap worden voorzien van een zelfstandige te bedienen miva-lift die goed ingepast wordt in het totaalbeeld en goed vindbaar en bereikbaar is vanaf het Stadsforum. De bestaande bronzen deuren van de entree zullen in het kader van de toegankelijkheid aangepast (verbreed) worden.

Op de bel-etage komt in de ontvangsthal een nieuwe personenlift. De stijlkamers worden opgeknapt. De grote wethouderskamer, die recent gebruikt werd voor de activiteiten van Vincents tekenlokaal, wordt heringericht en opgeknapt.

De facilitaire ruimten op de bel-etage kunnen worden benut voor sanitaire en overige facilitaire functies zoals bergruimte, garderobe en pantry. Ook zijn er mogelijkheden om hier op een subtiële manier een publiekslaag toe te voegen zoals voorgesteld in Variant C Openstelling als Erfgoedexperience.

1^e verdieping

Dit is de verdieping met de grotere ruimten, waaronder de Oranjezaal en de oude Raadzaal. Deze zalen worden opgeknapt. De indeling met meubilair in de oude Raadzaal blijft behouden. Het meubilair wordt opgeknapt.

Ter ondersteuning van bijeenkomsten en evenementen is een vast uitgiftepunt voor hapjes en drankjes gewenst. De Nassauzaal is, als voormalige koffiekamer en als schakel tussen de twee grotere ruimten, hiervoor uitstekend geschikt. Voorgesteld wordt om hier een uitgiftebar te maken. Deze ruimte wordt middels een voedsellift verbonden met de satellietkeuken in het souterrain. De monumentale, representatieve uitstraling wordt ook hier volledig behouden. De bestaande verbinding met het Stadhuis blijft behouden en kan worden gebruikt voor bijzondere gelegenheden en ook als vluchtweg dienen.

Dak

Het dak is de vijfde gevel. Van belang is dat het silhouet van het gebouw behouden blijft en toevoegingen aan het dak (installaties, toegang c.a.) dienen met zorg ontworpen en geplaatst te worden.

Interieur

Het Paleis - Raadhuis is een "Gesamtkunstwerk". Het geheel van gebouw, afwerking en interieur (vloerafwerking, wandafwerking, lambrisering, wandbespanning, plafonds, verlichting en meubilair) is als een integraal geheel ontworpen door architect Oscar Leeuw. Uitgangspunt is om het bestaande interieur en meubilair zoveel mogelijk te behouden, op te knappen, te restaureren en zonodig te moderniseren. Nader uit te voeren kleur- en materiaalonderzoek kan richting geven aan de wijze waarop dit kan gebeuren. De huidige monumentale verlichting zal worden aangevuld met een nieuwe functionele verlichtingslaag die afgestemd is op het gebruik.

In de verdere uitwerking zal aandacht worden gegeven aan de akoestiek, ter verbetering van de verstaanbaarheid en aan de geluidisolatie tussen ruimten onderling. Voor een goede, integrale toegankelijkheid zullen er maatregelen getroffen moeten worden aan de bestaande monumentale deuren (verbreden). Ingrepen hieraan zullen in samenhang met brandcompartimentering en akoestische waarden bekeken worden.

Verduurzaming

Op het punt van verduurzaming voorzien we de volgende maatregelen:

- Installaties. Klimaatinstallaties (warmte, koeling en ventilatie) worden met uiterste zorgvuldigheid en zonder visuele impact op het gebouw geïntegreerd. Zichtbare installatieonderdelen worden in samenhang met het interieur en op subtiële wijze geïntegreerd. Het gebouw is hierbij leidend en de duurzaamheidsambitie dient afgestemd te worden op de mogelijkheden van het gebouw.
- Riolering. De rioleringen worden vervangen en afgestemd op de nieuwe indeling van de sanitaire ruimten.
- Energiebesparing. Het Paleis - Raadhuis zal worden aangesloten op de recent gerealiseerde wko-installatie van het Stadhuis. Dak en vloer zullen worden geïsoleerd. De bestaande gevelopeningen zullen worden geïsoleerd waar mogelijk in de vorm van achterzetbeglazing.

Aansluiting Stadhuis

Vanuit het beoogd gebruik van het Paleis - Raadhuis en vanwege de samenhang in gebruik met het Stadhuis, is een extra verbinding tussen Paleis - Raadhuis en Stadhuis gewenst. Het toevoegen van een extra verbinding verdraagt zich echter slecht met het monument. Een eventuele extra verbinding zal dan ook in de volgende fase van planontwikkeling goed gemotiveerd moeten worden.

6.4 Functionele inrichting en inventaris

ICT voorzieningen

Op basis van de ervaringsgegevens van de bouw van het Stadhuis en Stadswinkel zullen de volgende ICT-voorzieningen op elke verdieping van het Paleis – Raadhuis aangelegd moeten worden:

- WIFI. Het Paleis - Raadhuis wordt voorzien van volledig dekkend WIFI netwerk.
- Audio Visuele voorzieningen. Alle verblijfsruimtes op de bel-etage en de 1e verdieping en de workshop-/stadslab-ruimte in het souterrain worden voorzien van AV- middelen (met uitzondering van de Burgemeesterskamer en de Nassauzaal).
- Indoordekking 5G. Voor een optimale bereikbaarheid in het Paleis - Raadhuis is het wenselijk dat het gebouw voorzien wordt van 5G indoordekking. Hierdoor zijn medewerkers en bezoeker van het Paleis-Raadhuis optimaal mobiel bereikbaar.
- IT security in het Paleis – Raadhuis. In de praktijk zal het Paleis - Raadhuis gaan functioneren als een zelfstandige omgeving waarbij een IT-omgeving wordt gecreëerd zoals op onze andere Stadshuislocaties. Aan deze IT-omgeving stellen we hoge security-eisen. Dit is noodzakelijk omdat externe partners die in de weekenden gebruik zullen maken van onze gebouwen in onze omgeving moeten kunnen werken (met name Variant B en C). Zoals alle AV voorzieningen in een aparte IT-omgeving gezet moet worden (apart VLAN of vergelijkbare security omgeving) is het ook belangrijk om alle ICT voorzieningen in een zo hoog mogelijke IT-security omgeving te plaatsen. Dit alles om de systemen in de andere gebouwen te beschermen tegen hackers of indringers van buiten.

Duurzaamheid

- Afval. Voor de afvalscheiding en verwerking zijn wij er van uit gegaan dat er in het souterrain een eigen milieustraat van circa 6m2 ingericht wordt. Dit heeft als voordeel dat het Paleis - Raadhuis hiermee zelfstandig kan functioneren zonder afhankelijk te zijn van het Stadhuis én de toename van extra personele inzet kan worden beperkt.
- Groenvoorzieningen. In de volgende fase van planontwikkeling zal een groenplan ontwikkeld moeten worden.

Veiligheid

- Camerabewaking. Voor de veiligheid van bezoekers en personeel dient in en rondom het Paleis - Raadhuis camerabewaking aangelegd worden conform de uitgangspunten van het Stadhuis. De camerabeelden dienen uitgelezen te kunnen worden in de bestaande regiekamer.
- Toegangscontrole. Voor de veiligheid van bezoekers en personeel dienen alle buiten- en binnendeuren van dienstruimten te worden voorzien van toegangscontrole (paslezers). Het te kiezen systeem dient aan te sluiten bij het systeem dat in het Stadhuis en de Stadswinkel gebruikt wordt.

6.5. Investeringsopgave

Investeringskosten gebouw (stichtingskosten)

Door architectenbureau Braaksma&Roos is er een schetsontwerp waarin de mogelijke ingrepen zijn verwerkt. Het schetsontwerp is met de constructeur en installatieadviseur doorgenomen en door een extern bouwkostenbureau doorgerekend op bouwkosten. De bouwkosten zijn tezamen met inschatting van honoraria en andere bijkomende kosten verwerkt in onderstaande raming van de stichtingskosten.

De stichtingskosten voor de Varianten A en B zijn gelijk, omdat de fysieke ingrepen en restauratiewerkzaamheden hetzelfde zijn. In Variant C zijn er extra investeringskosten vanwege het aanbrengen van een publiekslaag.

De stichtingskosten voor de renovatie van het gebouw bedragen:

Bouwkosten	€ 9.598.121,-
Inrichtingskosten	€ 2.019.896,-
Bijkomende kosten	<u>€ 2.350.793,-</u>
Subtotaal stichtingskosten	€ 13.968.810,-
Niet verrekenbare BTW	<u>€ 310.108,-</u>
Totaal investering gebouw	€ 14.278.918,-

Investeringskosten inrichting

Naast de bouwgebonden investeringen zijn er ook inrichtingskosten. Deze zijn geraamd op basis van de huidige ontwerpvoorstellen en aannames mbt benodigde voorzieningen (bedragen excl. BTW).

Groenvoorziening	€ 12.500,-
Meubilair	€ 95.000,-
Losse inrichting grootkeuken	€ 9.303,-
Kassavoorziening	€ 3.588,-
Koffievoorziening + waterdispenser	€ 9.400,-
Signing	€ 5.600,-
AV voorzieningen (apparatuur + montage)	€ 613.000,-
Indoordekking 5G	€ 25.000,-
Levering en montage sensoren SmartBuilding	<u>€ 200.000,-</u>
Subtotaal investeringskosten inrichting	€ 973.753,-
Kostprijsverhogende btw	€ 21.617,-
Totaal	€ 995.370,-

Publiekslaag Variant C

Tablets	€ 50.000,-
Balie	€ 15.000,-
Signing	€ 10.000,-
Vloer souterrain	€ 465.000,-
Hardware / AV	€ 125.000,-
Software	€ 215.000,-
Ontwerp en begeleiding	<u>€ 120.000,-</u>
Totaal	€ 1.000.000,-

Samenvattend kostenoverzicht

Kostenraming renovatie Paleis-Raadhuis

Investeringskosten	Variant 0	Variant A & B	Variant C
	Collegebesluit 13-9-2024		
Renovatie Paleis*	€ 11.500.000	€ 14.278.918	€ 14.278.918
Losse inrichtingen + audiovisuele voorzieningen*	€ 2.700.000	€ 995.370	€ 995.370
Publiekslaag**	€ -	€ -	€ 1.000.000
Totale investeringskosten***	€ 14.200.000	€ 15.274.288	€ 16.274.288

*Er heeft t.o.v. variant 0 een verschuiving plaatsgevonden van investeringskosten van inrichting naar renovatie. De totale investeringskosten zijn met name hoger door een aangepaste raming voor audiovisuele middelen (€ 613K extra).

** Hiervoor kan 50-100% fondsverwerving voor gevonden worden. Voor de dekking wordt uitgegaan van 50% fondswerving

*** De rente over de investeringen, bij aanvangsjaar € 230K, is hierin nog niet meegenomen. Het budget voor de rentekosten wordt concernbreed aangevraagd bij het activeren van de investering.

6.6. Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn structurele lasten en bestaan uit de kostprijsdekkende huur die de afdeling Faciliteiten aan de afdeling Vastgoed betaald. Deze huuroprijs is bepaald op de afschrijvingslasten van de investering en daarmee de vervangingsinvesteringen de komende 40 jaar en een inschatting van het meerjarig onderhoudsprogramma (MJOP) van het nieuwe pand. Naast de renovatie van het Paleis - Raadhuis zijn er ook investeringen voor nieuw meubilair en AV-voorzieningen. De afschrijvingslasten hiervan zijn ook onderdeel van de huisvestingslasten. Daarnaast bestaan de huisvestingslasten uit kosten voor exploitatie en gebruik van het pand zoals schoonmaakkosten en energielasten.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de totale huisvestingslasten per variant.

7. Financiële samenvatting

7.1. Variant A: Gastvrij

Kostenraming renovatie Paleis-Raadhuis - Variant A Gastvrij			
Investeringskosten		Variant A	
		25.000 bezoekers	
Renovatie Paleis	€	14.278.918	
Losse inrichtingen + audiovisuele voorzieningen	€	995.370	
Totale investeringskosten *	€	15.274.288	
* De rente over de investeringen, bij aanvangsjaar € 230K, is hierin nog niet meegenomen. Het budget voor de rentekosten wordt concernbreed aangevraagd bij het activeren van de investering.			
Structurele lasten en budgetten	Huidig budget	Kostenraming	Budget
Categorie	2025	Variant A	Vershil t.o.v. budget
1. Lasten gebouw + meerjarigonderhoud (huurprijs)	€ 790.000	€ 520.000	€ 270.000
2. Inrichting + audio visuele voorzieningen	€ 40.000	€ 180.000	€ -140.000
3. Exploitatie Paleis* + beheer en organisatie	€ 130.000	€ 1.340.000	€ -1.210.000
4. Programmakosten en communicatie	€ -	€ 220.000	€ -220.000
Totaal	€ 960.000	€ 2.260.000	€ -1.300.000
*Als gevolg van het nieuwe gebruik in het paleis verplaatsen er meer vergaderingen naar externe locaties. De kosten hiervoor bedragen € 115.000 per jaar en moeten binnen de reguliere afdelingsbudgetten opgelost worden.			

7.2. Variant B: Thema- en doelgroepprogrammering

Kostenraming renovatie Paleis-Raadhuis - Variant B Doelgroepprogrammering			
Investeringskosten	Variant B		
	30.000 bezoekers		
Renovatie Paleis	€	14.278.918	
Losse inrichtingen + audiovisuele voorzieningen	€	995.370	
Totale investeringskosten*	€	15.274.288	
* De rente over de investeringen, bij aanvangsjaar € 230K, is hierin nog niet meegenomen. Het budget voor de rentekosten wordt concernbreed aangevraagd bij het activeren van de investering.			
Structurele lasten en budgetten	Huidig budget	Kostenraming	Budget
Categorie	2025	Variant B	Verschil t.o.v. budget
1. Lasten gebouw + meerjarigonderhoud (huurprijs)	€ 790.000	€ 520.000	€ 270.000
2. Inrichting + audio visuele voorzieningen	€ 40.000	€ 180.000	€ -140.000
3. Exploitatie Paleis* + beheer en organisatie	€ 130.000	€ 1.500.000	€ -1.370.000
4. Programmakosten en communicatie	€ -	€ 415.000	€ -415.000
Totaal	€ 960.000	€ 2.615.000	€ -1.655.000
*Als gevolg van het nieuwe gebruik in het paleis verplaatsen er meer vergaderingen naar externe locaties. De kosten hiervoor bedragen € 115.000 per jaar en moeten binnen de reguliere afdelingsbudgetten opgelost worden.			

7.3. Variant C: Openstelling als erfgoedexperience

Kostenraming renovatie Paleis-Raadhuis - Variant C Erfgoedexperience

Investeringskosten

Variant C

50.000 bezoekers

Renovatie Paleis	€	14.278.918
Losse inrichtingen + audiovisuele voorzieningen	€	995.370
Publiekslaag*	€	1.000.000
Totale investeringskosten**	€	16.274.288

* Hiervoor kan 50-100% fondsverwerving voor gevonden worden. Voor de dekking wordt uitgegaan van 50% fondswerving

** De rente over de investeringen, bij aanvangsjaar € 240K, is hierin nog niet meegenomen. Het budget voor de rentekosten wordt concernbreed aangevraagd bij het activeren van de investering.

Structurele lasten en budgetten	Huidig budget	Kostenraming	Budget
Categorie	2025	Variant C	Vershil t.o.v. budget
1. Lasten gebouw + meerjarigonderhoud (huurprijs)	€ 790.000	€ 600.000	€ 190.000
2. Inrichting + audio visuele voorzieningen	€ 40.000	€ 180.000	€ -140.000
3. Exploitatie Paleis* + beheer en organisatie	€ 130.000	€ 1.710.000	€ -1.580.000
4. Programmakosten en communicatie	€ -	€ 540.000	€ -540.000
Totaal	€ 960.000	€ 3.030.000	€ -2.070.000

* Als gevolg van het nieuwe gebruik in het paleis verplaatsen er meer vergaderingen naar externe locaties. De kosten hiervoor bedragen € 115.000 per jaar en moeten binnen de reguliere afdelingsbudgetten opgelost worden.

8. Vervolgtraject

8.1. Ontwerpfase

Het Masterplan *Paleis van de Tilburgers* betreft de afronding van de Definitiefase. Wanneer het gemeentebestuur besluit op basis van dit Masterplan door te gaan met de verdere planontwikkeling en – uitvoering van Paleis van de Tilburgers, volgen nog de volgende fases:

- Ontwerpfase:
 - o Architectenselectie
 - o Voorlopig ontwerp en voorlopige kostenraming
 - o Aanvragen van noodzakelijke vergunningen
 - o Definitief ontwerp en definitieve kostenraming
 - o Bestek.
- Realiseringsfase:
 - o Aanbesteding en uitvoering restauratie, renovatie, verduurzaming en aanpassing gebouw
 - o Aanbesteding en uitvoering inrichting
 - o Oplevering
- Exploitatiefase:
 - o Oplevering
 - o Ingebruikname

Naar verwachting zal de Ontwerpfase een doorlooptijd van een 1 jaar vergen, gerekend vanaf het moment van start aanbesteding.

Als eerste stap in de Ontwerpfase zal de architect worden geselecteerd, inclusief o.a. installatie-adviseur, constructeur en bouwkostendeskundige. Een deel van de in te kopen dienstverlening ligt boven de Europese drempel voor diensten. Die zullen dan ook Europees aanbesteed moeten worden. Andere diensten kunnen middels een meervoudige onderhandse aanbesteding.

8.2. Projectorganisatie

We stellen voor de projectorganisatie zoals die nu in de Definitiefase is ingericht ook voort te zetten tijdens de Ontwerpfase. De projectorganisatie ziet er dan als volgt uit:

- Stuurgroep Paleis – Raadhuis, bestaande uit:
 - o Burgemeester (voorzitter)
 - o Portefeuillehouder
 - o Ambtelijk Opdrachtgevers
 - o Projectleider(s)
- Ambtelijk Opdrachtgevers:
 - o Concerndirecteur Dienstverlening en Faciliteiten
 - o Hoofd afdeling Bestuurszaken
 - o Hoofd Vastgoedbedrijf
- Kernteam:
 - o Overall projectleider
 - o Projectleider gebouw en inrichting
 - o Projectleider programma en gebruik

- o Projectleider facilitaire dienstverlening
- o Ondersteuner

Daarnaast bestaat de projectorganisatie uit extreme adviseurs:

- Architect, met ondersteunende adviseurs installatietechniek, constructie, duurzaamheid, akoustiek, monumentaal interieur
- Ontwerper erfgoedexperience (in geval van Variant C)
- Bouwkostendeskundige

8.3. Programmering in de opmaat van

De ingebruikname van Paleis van de Tilburgers gaat nog tot zeker 2028 duren. Vanaf dat moment kan het gebouw full swing worden gebruikt, onder andere met de beoogde programmering langs de lijnen Democratie & Burgerschap, Gastvrijheid & Representatie en Historie. Het is wenselijk om ook al in de jaren voorafgaand aan de ingebruikname met programma-activiteiten te beginnen. Tijdens de restauratie en verbouwing kan dat natuurlijk niet in het Paleis – Raadhuis zelf, maar gedurende de Ontwerpfase kan dat al wel.

Om de Ontwerpfase gepaard te laten gaan met eerste programmering in de lijn van het Masterplan stellen we voor om in de raming van het voorbereidingskrediet ook een bedrag op te nemen voor tijdelijke programmering. Voor programma-activiteiten tijdens de Ontwerpfase stellen we voor een bedrag van € 50.000,- beschikbaar te stellen.

8.4. Benodigd voorbereidingskrediet

De totale kosten die in de Ontwerpfase worden gemaakt worden geraamd op afgerond € 1,2 mln excl. BTW. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Externe adviseurs

architect	€	304.413,-
installatieadviseur	€	112.228,-
constructeur	€	57.353,-
kostendeskundige	€	15.000,-
akoustiek	€	15.000,-

Benodigde onderzoeken

sondering	€	7.500,-
kleur en materiaalonderzoek	€	10.000,-
its	€	5.000,-
brandveiligheid	€	10.000,-
keukenadvies	€	10.000,-
asbest	€	10.000,-
ict/aut/publiekslaag	€	15.000,-
kosten aanbesteding diensten	€	15.000,-
onvoorzien 15%	€	87.974,-

subtotaal € 674.468,09

Interne kosten

overall projectleiding	€	68.640,-
projectleider ppi/vgb	€	62.400,-
projectleider faciliteiten:	€	62.400,-
projectadviseur faciliteiten	€	55.700,-
projectondersteuning (ppi)	€	54.080,-
VGB: ta-bm-ph	€	84.240,-
Programmering/kwartiermaker (stelpost)	€	50.000,-
onvoorzien 15%	€	65.619,-

€ 503.079,-

Totaal voorbereidingskosten Ontwerpfase € 1.177.547,-

Afgerond: € 1.200.000

Bijlagen

Transformatiekader

Investeringsraming huisvestingsplan

Publiekslaag Erfgoedexperience Bureau Kinkorn

Beheer- organisatieplan afd Facilitair